

Priprave na izgradnjo nove hale so v polnem teku

Vinko Golc, dipl. ing.

Ze dalj časa smo občutili vrzel v proizvodnih TOZD zaradi pomanjkanja orodja. V zadnjih letih so samoupravni organi pri obravnava investicijskih elaboratov upoštevali nove možnosti proizvodnje orodja. Vsako leto so investirali sredstva za nabavo novih strojev, vendar vse to ni zadoščalo vedno večjim potrebam orodja. Še vedno moramo draga orodja uvažati iz tujine ali pa jih naročiti pri domačih proizvajalcih, ki pa imajo poleg visokih cen tudi dolg dobavni rok. Zelo pogosti so primeri, ko kupci od nas zahtevajo izdelke v 2-3 mesecih ali že prej, dobavni rok orodja pri zunanjih podjetjih pa je po 5 in več mesecev. Vse to povzroča večkrat nezadovoljstvo pri naših kupcih, ki zaradi naših dolgih dobavnih

rokov včasih izbirajo drugega dobavitelja.

Ko smo se odločali na zborih letos pomladi o pripojitvi TIO k naši OZD, so se skupaj s problemi, ki so trli naše TOZD, čedalje hitreje odvijali in razjasnjevali.

Stroški proizvodne hale za orodjarno posebno in posebno za TIO bi bili neprimerno večji kot v primeru, da gradimo eno zgradbo. Nadalje se je z analizo proizvodnih programov ugotovilo, da oba TOZD v svoji proizvodnji zahtevata delovne operacije, ki jih bo lahko realizirati z nabavo enega modernega stroja, namesto vsakega svojega. Nadalje imamo pri nas rešeno vprašanje lastništva zemljišča, oskrbo z vodo, elektriko, komprimiranim zrakom, ogrevanje prostorov, kanalizacijo,

kar zopet zniža stroške izgradnje enega objekta.

Vse to so naši tehnični in ekonomski strokovnjaki skupaj s predstavniki TIO reprezentirali v dveh elaboratih, katere smo morali dostaviti v pretres in potrditev Gospodarski zbornici Slovenije. Ko je zbornica objavila v svojih informacijskih sredstvih vest, da je gradnja orodjarne za naše potrebe in potrebe Tovarne vijakov v Ljubljani ter izgradnja prostorov za potrebe TIO v postopku za pridobitev njenih dovoljenj, so se pričele največje težave. Po novih zakonskih predpisih mora namreč Gospodarska zbornica dati soglasje vsaki večji investiciji do višine treh starih milijard dinarjev. Za investicije nad to vsoto pa da soglasje Zvezna gospodarska

zbornica. Na vest o nameravani investiciji pri nas je prišlo za oba programa veliko pripomb iz slovenskih gospodarskih organizacij. Po ca. dvo-mesečnih razpravah z vsemi, ki so imeli pripombe na naše investicije (veliko le-teh je želelo vnesti, da že ima v svojem proizvodnem programu izdelavo orodja in izdelavo elementov fluidne tehnike) smo le uspeli doseči (dobiti) soglasje skoraj v celoti.

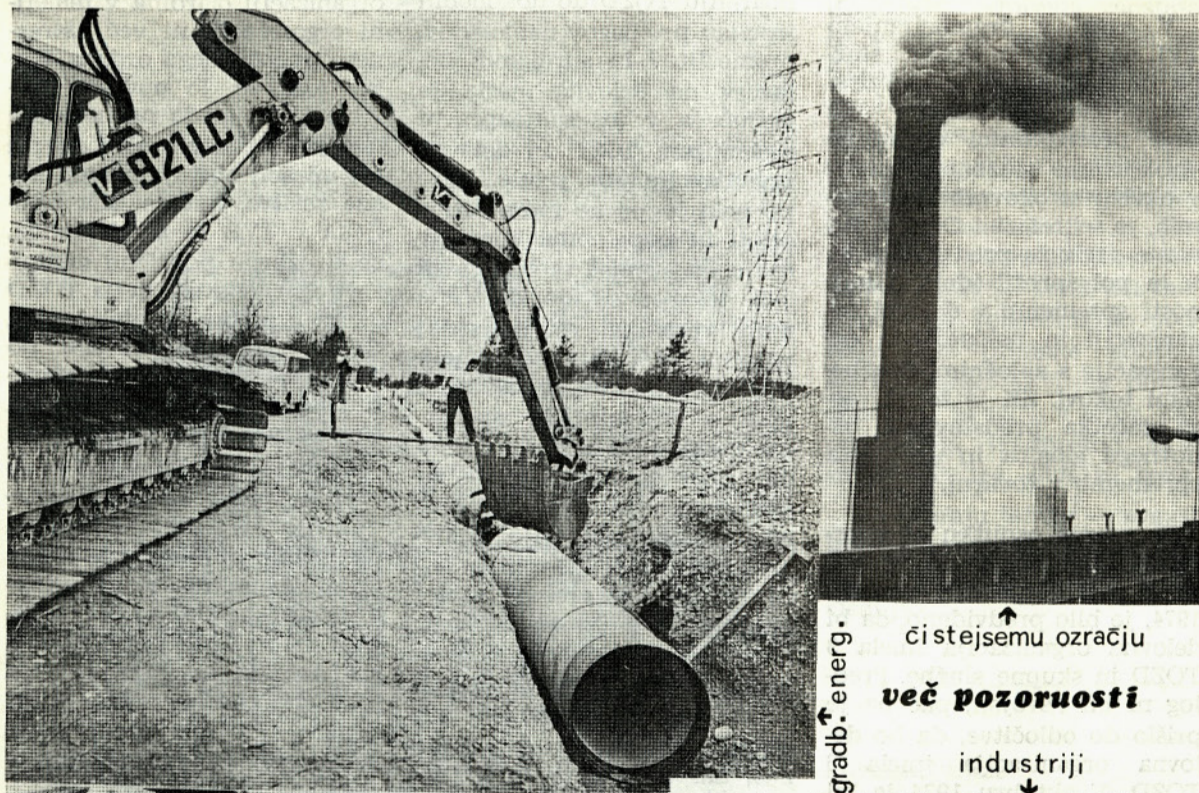
Dne 20. septembra je zasedal izvršni odbor Gospodarske zbornice za kovinsko industrijo, kjer sem bil prisoten tudi jaz in tehnični direktor ing. Noč. Ta odbor je, kot že tudi prej tajnik ing. Lipovž, pohvalil naš elaborat s pripombo, da je do sedaj eden od najboljše pripravljenih. Elaborat, kjer sta tehnični del uredila ing. Noč in tov. Meršol, komercialni pa dipl. oec. Kozamernikova, je po daljši razpravi in obrazložitvi dobil vso podporo in je bil soglasno potrjen. Tako imamo sedaj zeleno luč za realizacijo teh investicij. Izdelati je treba kompletne glavne projekte (končani so le idejni) in oskrbeti finančna sredstva. Ker nam je nekaj sredstev odobrila Ljubljanska banka — podružnica Radovljica pod pogojem, da dobimo soglasje zbornice in sredstva iz tujine, imamo to rešeno, saj nam je Deutsche bank v Frankfurtu dala kredit v višini enega milijona mark za nabavo spe-

cialne opreme za oba TOZD. Kredit bomo pričeli vračati šele po dveh letih, kar je zelo ugodno, saj ga bo pri vseh izračunih lahko vračati iz sredstev, ki jih bosta nova obrata ustvarjala.

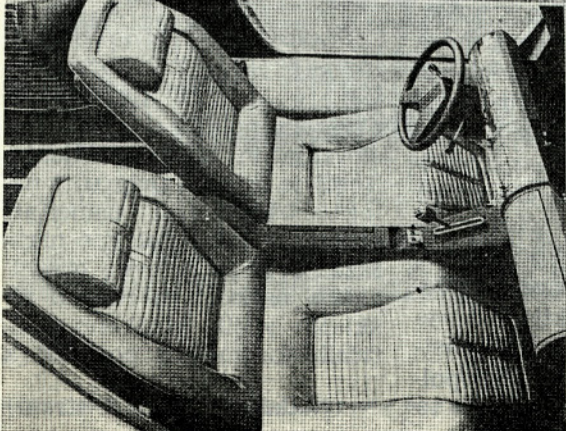
Ni pa še rešeno kreditiranje iz sredstev Interne banke Slovenskih železarn, kamor tudi mi združujemo 10% amortizacije. Za pridobitev le tega so v izdelavi dodatni elaborati in bodo tudi to samoupravni organi Slovenskih železarn kmalu potrdili.

Nova hala bo locirana zahodno od kotlovnice. Verjetno bo treba nekaj skladišča žice odstopiti tej gradnji. Hala bo imela površino 6000 m², kar je že lep tovarniški objekt. Zgrajena naj bi bila po vseh sodobnih normah, v kateri naj bi naši sodelavci imeli ugodne pogoje za delo in možnosti nadaljnega razvoja. Osebnostno menim, da je realizacija te investicije začetek nove dobe v Verigi Lesce, predvsem pa za sodelavce iz TOZD TIO in orodjarne.

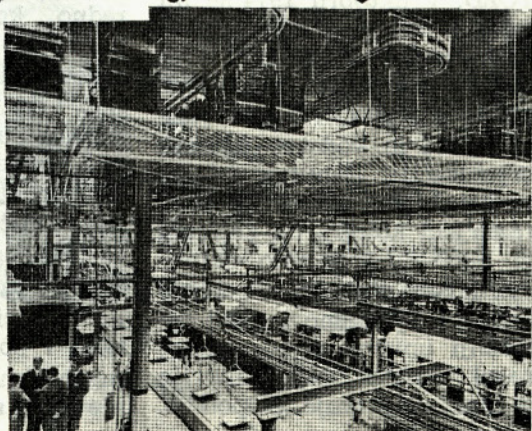
Najtežja administrativna dela so torej za nami, sedaj pa nastopa operativni del, ki tudi ne bo brez težav. Upoštevali bomo slabše izkušnje, ki smo jih imeli pri izgradnji kovačnice in to, da smo za te izkušnje bogatejši, bodo delavci iz oddelka investicij tudi to zmogli, saj jim dejstvo, da jim zaupamo, daje vso moralno podporo in elan za čim učinkovitejše delo.

↑
čistejšemu ozračju
več pozornosti
↓
industriji

↑
manj udobnosti...

Proizvodni program TOZD industrijska oprema

Od prvih strojev, do današnjih dni se je tehnika hitro razvijala. Ves razvoj je bil v prid pomoči človeku, da bi čim laže in hitreje izdeloval dobrine, ki so zopet namenjene človeku.

Odkar se je pojavila beseda avtomatizacija, pojmujejo pod tem imenom samodejne naprave in stroje, ki naj v celoti zamenjajo delo človeka. Ker pa vsi stremimo za to, da bi bile te naprave čim enostavnejše in s tem cenejše, se je pojavila v tehniki tako imenovana cenena avtomatizacija. Te naprave so običajno sestavljene iz osnovnih elementov, katere je mogoče sestavljati v različne naprave za vse mogoče namene.

Proizvodni program Industrijske opreme obsega ravno te elemente in naprave, ki delujejo na osnovi pnevmatike, hidravlike ali kombinacije obeh. Kot krmilni elementi pa so tudi v kombinaciji z elektriko.

Celotni program delimo v naslednje osnovne skupine:

— Elementi za krmiljenje na osnovi pnevmatike. To skupino sestavljajo razvodniki velikosti pretokov od 2 mm do 16 mm. K tej skupini prištevamo tudi vse vrste dušilnih ventilov, selekcijskih ventilov.

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje s 1. strani)

— Elementi za opravljanje izvršilnih funkcij so vse vrste cilindri od $\varnothing$ 25 mm do 200 mm. Dolžine hodov cilindrov se gibljejo od 10 mm do 2000 mm. Pritrditve cilindrov so zelo različne in se lahko prilagodijo vsem mogočim zahtevam pri uporabi v industriji.

— Iz osnovnih elementov za cilindre je razvita družina zavornih cilindrov za podajne enote in pnevmohidravlične ojačevalnike.

— Družina malih stiskalnic obsega stiskalnice na osnovi pnevmatskih cilindrov v kombinaciji s pnevmohidravličnimi izvedbami pritiskov do 10 ton.

Za aktiviranje le-teh pa imamo izvedbo dvoročnega varnostnega krmilja v izvedbi s pnevmatskimi elementi in krmilje za enako funkcijo z električnimi elementi. Obe dvoročni krmilji sta atestirani od Zavoda za raziskavo materialov. Za povezavo vseh teh elementov izdelujemo tudi vse vrste priključkov in drugih armaturnih elementov za ve-zave.

Iz vseh teh osnovnih elementov nastajajo najrazličnejše naprave za različne tehnološke rešitve v različnih vejah industrije. Temu področju bo potrebno posvetiti še večjo pozornost in formiranje močne ekipe strokovnjakov za te naloge je nujnost našega boljšega jutri.

S področja hidravlike nastopajo podobni elementi od razvodnikov do cilindrov. Posamezne elemente že izdelujemo, vendar asortiman ni tako izpopolnjen.

S področja hidravlike se izdelujejo tudi posebne izvedbe cilindrov za opreme rudnikov in hidravlične opreme za betonarne.

Že večkrat so bile uspešno izdelane razne variante hidravličnih stiskalnic za specialne namene, katerih delovni pritiski dosegaajo 20 ton.

Z našimi strokovnjaki uspešno rešujemo celotne projekte z opremo, kot so filter postaje za vodovodna omrežja, regulacije v vseh mogočih izvedbah za potrebe industrije.

Iz obširnega programa bi želel omeniti še elektromagnetne dozirnike, katerih velikosti se gibljejo od MV-5 kapacitete 8 m³/h do MV-20 kapacitete 80 m³/h.

Od programa merilne tehnike izdelujemo bimetalne termometre dveh velikosti z različno dolžino tipala in merilnim območjem. Poleg tako imenovanega A-programa, ki sem ga skušal preje na kratko opisati, je bilo izdelanih že nekaj izvedb specialnih naprav in strojev. Med najbolj uspešne stroje po konstrukcijski izvedbi štejemo kalilne stroje za induktivno kaljenje.

Še bi lahko našteval izdelke, ki smo jih že izdelali po posebnih naročilih in so plod dolgoletnih naporov, vendar je bil moj namen samo okvirno prikazati program Industrijske opreme.

Prepričan sem, da bi bilo v bodoče potrebno vsa ta težko pridobljena znanja in izkušnje naprej razvijati in vlagati še večje napore in s tem zagotoviti razmah in razvoj tega programa.

Sedanji razvoj tehnike v svetu kaže, da je bodočnost v tehnološki avtomatizaciji. Pravilno izpolnjevanje zagotovljenih nalog nam zagotavlja boljši jutri za nas vse.

Vodja gospodarsko proizvodnega sektorja TIO
Anton Avsenek

Poti nazaj ni

prof. Janko Stušek

Ob vsaki reorganizaciji delovne organizacije, ne glede v kateri branži in na kakšni stopnji organiziranosti je delovna organizacija, se podirajo nekateri osnovni in za marsikoga bistveni parametri medsebojnih odnosov, ki so do tedaj dajali ton in barvo funkcioniranja organizacije, da je le-ta v nečem ostajala samo svoj in zaprt sistem. Na kratko takemu stanju pravimo ustaljena praksa. Tako kot vsaka druga stvar ima tudi ustaljena praksa svojo dobro in slabo stran. Dobra je v tem, da trdnost in dolgotrajnost prakse izoblikuje svoje mojstre, nosilce ene oblike proizvodnje. Po drugi strani pa je lahko spet trdnost praktičnega mojstrstva humus začaranega kroga razvoja.

Ta krog ni v tem, da se ne bi nič menjalo. Temveč v tem, da se pravzaprav paradoksalno izpopolnjuje samo to, kar je že zaključeno, kar je že v sebi doseglo razvojno kulminacijsko točko. Dialektika narave pa v vsakem takšnem primeru dokazuje svojo zakonitost.

Nobena reorganizacija ne nastane iz nič ali fikcije, temveč iz potreb. Tudi reorganizacija Tovarne verig je imela svoj kvalitetni pomen, in sicer v dveh točkah: spremembe v medsebojnih razmerjih (čistejši odnosi in večja proizvodnost) in dohodkovnih odnosih (boljša poslovnost).

V zvezi z organiziranjem TVL na TOZD in skupne službe in tudi zaradi organiziranja boljše koordinacije dela med proizvodnimi obrati in strokovnimi službami, kakor v okviru strokovnih služb samih, je sekretariat OO ZK Tovarne verig že pred dvema leti in pol sprožil idejo o nujnosti sprememb v delovni organizaciji in uskladitvi organizacije s splošnimi družbenimi tokovi. ZK je že od vsega začetka predstavljala osnovnega gibalca in apologeta sprememb v tovarni.

Po prvem osnutku nove organizacijske strukture podjetja, ki je bil izdelan v avgustu 1974, je bilo predvideno, da bi delovna organizacija imela 3 TOZD in skupne službe. Predlog ni bil osvojen, pač pa je prišlo do odločitve, da bo delovna organizacija imela 6 TOZD. V oktobru 1974 je bil izdelan nov osnutek makro organizacije s 6 TOZD in strokovnimi službami, razdeljenimi na 4 sektorje, 2 samostojni službi in vodstvo delovne organizacije. Osnutek je obravnaval po strokovni plati razširjeni kolegij, na katerem je bilo 17 strokovno najprimernejših oseb za dodelavo osnutka. Istočasno je tudi dotedanji upravni odbor obravnaval osnutek reorganizacije in dal nanj svoje pripombe.

Z upoštevanjem predlogov in pripomb upravnega odbora in razširjenega strokovnega kolegija je bil aprila 1975 izdelan in s strani delavskega sveta potrjen predlog organizacijske strukture delovne organizacije. V juliju je bil predlog mikro organizacijske strukture delovne organizacije s predlogi organigramov za TOZD posredovan vsem obratom (TOZD), strokovnim službam in političnim organizacijam v obravnavo in da posredujejo svoje pripombe ter predloge sprememb na organizacijsko strukturo. Po uskladitvi pripomb in predlogov s strani TOZD in strokovnih služb so bili izdelani dokončni predlogi mikro organigramov za posamezni TOZD in skupne službe, ki so predstavljali prvo osnovo za izdelavo samoupravnega sporazuma o sistemizaciji delovnih mest. Izdelava samoupravnega sporazuma o sistemizaciji delovnih mest je imela od tu dalje svojo logično pot. Napaka ni vidna. Vendar je deviantnost v izpeljavi sprejemanja ustreznih samoupravnih aktov od te točke dalje že implicirana: nujno je bilo sprejeti shemo in sistem reorganizacije, da smo le-to lahko tudi samoupravno uzakonili in materializirali.

Reorganizacija delovne organizacije Tovarne verig od njenih najširših osnov v organiziranju TOZD do dokončnih izpeljav predlogov namestitev, premestitev in sprejemih delavcev na delovna mesta je vključena v ves samoupravni mehanizem TOZD in delovne organizacije kot celote. Zato po neki logiki ne more biti v celoti in popolnoma vprašljiv samo en sprejet samoupravni akt, temveč so do določene meje vprašljivi vsi do sedaj sprejeti akti. Statuti temeljnih organizacij in skupnih služb so bili sprejeti popolnoma v skladu z zakonom. Vendar prav ti statuti v bistvu vsebujejo v pisani obliki shemo mikroorganizacije delovne organizacije. Do kam nazaj torej lahko gremo? Samoupravljanje je v tako revolucionarnem obdobju, ko se sprejema, lahko rečemo eden največjih in najpomembnejših zakonov delavcev ne samo pri nas, ampak tudi v svetu, izredno komplicirano, večvalentna in tudi zelo odgovorna zadeva. Vizija tega samoupravljanja je v resnici usmerjena k samemu človeku, generičnemu posamezniku in za izpeljavo tudi terja vso človekovo prisotnost, takšen človek je ves v krogu samoupravljanja, kjer je ta njegova zavest, volja in akcija dialektično povezana v sodelovanju in konstruktivnem zanikanju, izpopolnjevanju ali kakor koli že to

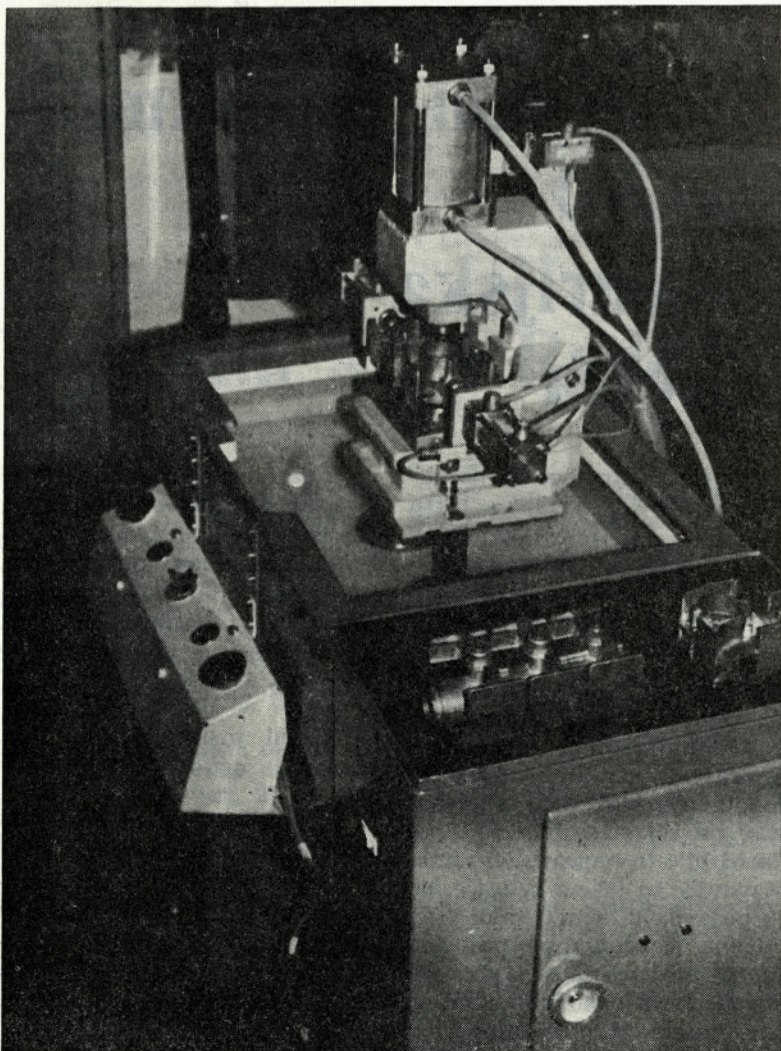
imenujemo. V sklopu komplicirane in spreminjajoče se samoupravne izgradnje so tudi možne nekatere napake, ki jih moramo sproti samokritično in skupno popravljati, kar ni težko, če imamo pred seboj skupen in enoten cilj. Ne smemo pa se spustiti na nivo, da bi samo v črki iskali duha, da zaradi dreves ne bi videli gozda.

Občinski družbeni pravobranilec samoupravljanja je ob pregledu naših samoupravnih aktov imel pripombe na sprejem samoupravnega sporazuma o sistemizaciji delovnih mest in samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih delitev sredstev za OD. Ugotovil je nekatera zakonska neskladja pri sprejemanju sporazumov in nivojih sprejemanja, ki so nastala, lahko rečemo zaradi različnih pravnih mnenj ter določene splošne nedorečenosti sprejemanja samoupravnih aktov pred letom dni, ter predlagal ponovitev postopka v krogu vsakega TOZD posebej. Mnenja je bil tudi, da bi nekatere stvari, ki so jih sprejemali DS temeljnih organizacij (tehnična priloga) vnesli v sporazum, ter s tem interpretirali, da je odpiranje delovnih mest kompetenca zborov. Še vedno pa je vprašljiva pripomba, če je sama ocenitev delovnih mest domena zborov ali kakega nižjega samoupravnega organa, kajti v tem primeru v delovni organizaciji oziroma v temeljni organizaciji ni več ustrezne pritožbene organe. Kakor koli že, je povsem pravilno in ne glede na nekatere ugotovitve, da v praksi drugih organizacij obstajajo tudi takšne rešitve, kot je bila izpeljana v TVL in še drugačne, so družbeno politične organizacije in delavski sveti TOZD akceptirali ter sprejeli sklep, da se postopek izvede po predlogu družbenega pravobranilca samoupravljanja in to v čim krajšem času.

Ne glede na pripombe družbenega pravobranilca samoupravljanja pa lahko rečemo, da je bilo sprejemanje aktov dovolj demokratično in samoupravno, da akti lahko veljajo do formalne uskladitve z zakonom in sklepom sodišča združenega dela v Kranju, ki nam bo pravno veljavno nakazalo smernice rešitve za v naprej.

Družbeno politične organizacije z ZK na čelu predstavljajo v delovni organizaciji družbeno politično vsebino poslovanja in samoupravljanja. Torej je njihova primarna naloga reševati ali usmerjati stvari v okviru delovne organizacije in za delovno organizacijo, navzven pa ravnati po sklepih višjih družbeno političnih forumov v povezavi z

(Nadaljevanje na 3. strani)

Naprava za preizkušanje radiatorskih glav

(Nadaljevanje z 2. strani)

delovno organizacijo. V svojih stališčih in akcijah morajo biti DPO enotne, neodvisne in imune pred osebnimi interesi in avtoritativno-personalno vodenim tendencam uveljavljanja stališč ter odkrito in takoj opozoriti na napake, ki se pojavijo. ZK ima pri tem usmerjanju še posebno iniciatorsko mesto. Če te enotnosti, imunosti in želje, da se čim več vprašanj reši znotraj delovne organizacije v korist vsakega posameznega delavca in delovne skupnosti ni, potem ne moremo govoriti o dobri samoupravi in je vsaka uspešnost poslovanja zgolj navidezna.

Zadnji akti reorganizacije delovne organizacije, ki se je pripravljala več kot dve leti, so bili preko samoupravnih organov realizirani predlogi ustreznih namestitvev na delovna mesta. Ti predlogi pa so bili, lahko rečemo, sprejeti na dovolj široki osnovi, da imajo pomembno težo in veljavo, kakor tudi svoj širši smisel v celotnem reorganizacijskem postopku. Zato je lahko ugotavljanje popolne tehnične pravilnosti postopka, večjega ali manjšega osebnega kontaktiranja, dognanosti predloga in aktov, kaj je bilo in kaj še ni sprejeto oziroma dodelano, sicer zelo pomemben činitelj v reorganizaciji DO in medsebojnih razmerij, ki ga je treba upoštevati, ne more pa biti to bistven činitelj ob končnem cilju, da smo se za takšno reorganizacijo že odločili in da se že kažejo pozitivne

potrditve, da je bila odločitev pravilna. Če izgubimo izpred oči osnovni namen končnega cilja reorganizacije, bomo ob iskanju popolne doganosti postopka in aktov ob že opozorjenih težavah, ki se nujno pojavljajo v današnjem samoupravnem trenutku, kaj hitro zašli v začarani krog nerešljivega vprašanja o jajcu in kuri. Pri vsem tem lahko pride do velikih sporov, psevdo problemov in dezinformacij, kar ne bo v prid niti medsebojnemu odnosu, samoupravljanju, družbeno-politični situaciji in ne nazadnje tudi uspešnemu poslovanju.

Če se torej ozremo nazaj na vse navedeno, lahko pridemo do edinega zaključka, ki je v tem trenutku smiseln in primeren za ureditev odnosov: za reorganizacijo poti nazaj ni! Kajti pot nazaj nima nikjer v procesu ostre meje razen, če ne gremo do enovite organizacije delovne organizacije, ki je veljala pred dvema letoma in pol. Po dokončni uveljavitvi samoupravnih aktov in tudi pravni razrešitvi osebnega spora pa bi morali od datuma veljavnosti sklepov o namestitvi do zakonske veljavnosti sporazumov urediti še ostala vprašanja iz medsebojnih razmerij, zlasti še doplačilo razlike OD glede na staro odločbo vsem tistim delavcem, ki jim ta razlika pripada.

V tej smeri se že sprejemajo sklepi ustreznih samoupravnih in političnih organov.

Devet mesecev je za nami

Marjana Kozamernik, dipl. oec.

V maju, juniju in juliju smo gospodarski načrt zelo slabo dosegali. V avgustu so se razmere izboljšale tako, da smo proizvedli rekordno količino izdelkov letos. Proizvodni plan smo dosegli 105,8% količinsko in 94,7% vrednostno. Izpolnjevanje vrednostnega plana zaostaja za količinskim zaradi strukture asortimenta. Še vedno je bilo aktualno pomanjkanje naročil za verige, namenjene široki potrošnji in za krovne vijake ter standardne zakovice. Po posameznih TOZD je izpolnitev plana naslednja:

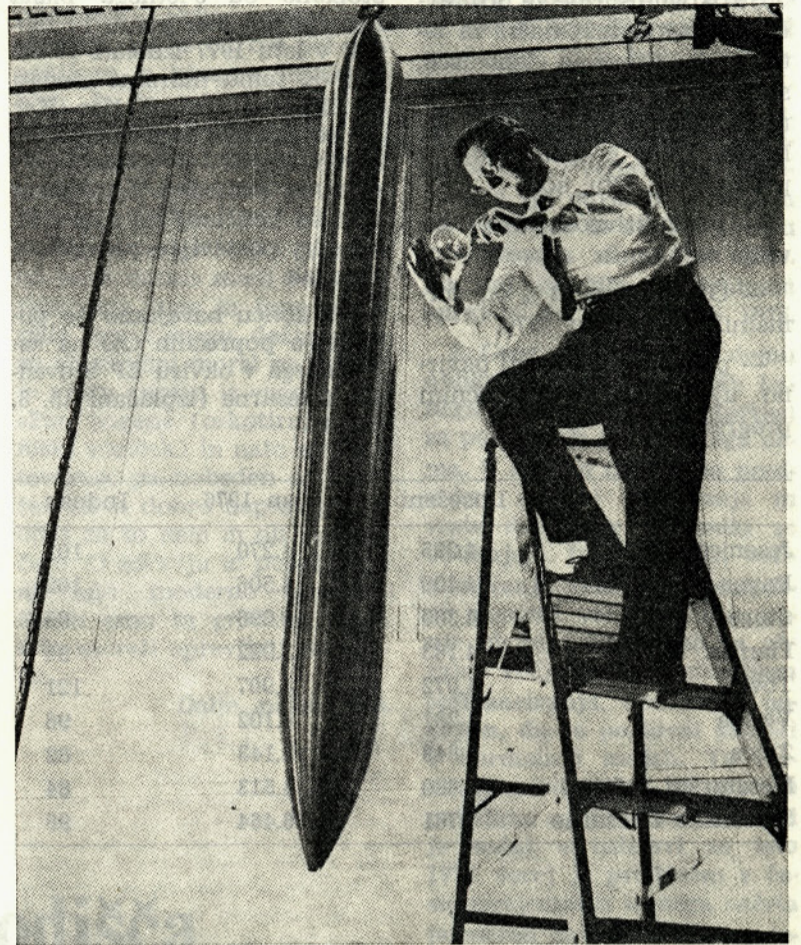
TOZD	količinsko	vrednostno
VIJAKARNA	77	70
VERIGARNA	76	90
SIDRNE VERIGE	125	120
KOVAČNICA	104	93
ORODJARNA	—	106
VZDRŽEVANJE	—	52
SKUPAJ	106	95

Izpolnitev plana je bila najslabša v TOZD vijakarna in TOZD verigarna. V TOZD vzdrževanje proizvodnja močno zaostaja za planirano, ker se delovni nalogi za velika popravila in redno vzdrževanje ne zaključujejo pravočasno.

Tudi razmere pri eksterni prodaji so se izboljšale in smo v avgustu realizirali največ v letošnjem letu. Mesečni plan prodaje smo presegli za 4%. Količinska odprema zaostaja še vedno za proizvodnjo za 6%. Tudi izvoz je bil uspešen, saj je presegel količinski plan za 42% in vrednostni za 46 odst. Čeprav kumulativni podatek o doseženem izvozu kaže 10% zaostajanje za planom, je izvoz večji od lanskega leta za 27%. Večji del smo izvozili na konvertibilno področje. Od prodane količine smo plasirali 42% na domačem trgu in 58% v izvoz, kar predstavlja vrednostno 55% za domači trg, 45% za izvoz.

V razdobju januar — avgust je bila proizvodnja po posameznih grupah izdelkov naslednja:

		izpolnitev plana %
kovinski vijaki	5,225.000 kos	83
sponski vijaki	10,290.000 kos	73
lesni vijaki	442,491.000 kos	86
lesni vijaki posebni	22,292.000 kos	57
zakovice	158,740.000 kos	75
razcepke	15,809.000 kos	79
žičniki	47.000 kg	55
odkovki	417.000 kg	124
navadne metrske verige	1,607.000 kg	74
visokoodporne metrske	462.000 kg	68
opremljene verige	1,003.000 kg	93
sidrne verige	2,134.000 kg	96
vlečena žica	1,316.000 kg	—

Čez 5000 let bo ta naprava pokazala sliko in posredovala podatke o življenju na zemlji v 20. stoletju

Najuspešneje smo izpolnili proizvodni plan pri grupi odkovkov in sidrnih verig, najslabše pri posebnih lesnih vijakih.

Produktivnost dela je v tem razdobju v primerjavi z lanskoletno porastla pri vseh TOZD RAZEN V TOZD vijakarna. Indeksi so naslednji:

TOZD	indeks
VIJAKARNA	78
VERIGARNA	103
SIDRNE VERIGE	115
KOVAČNICA	110
OZD	101

Vrednostna proizvodnja na eno dejansko opravljeno uro je največja v TOZD sidrne verige, sledi ji TOZD kovačnica in TOZD verigarna. Najnižja pa je v TOZD vzdrževanje.

Podatki o poslovanju za september kažejo, da se stanje normalizira. Uspeh proizvodnje je bila 109,5% izpolnitev količinskega plana in 102,9% izpolnitev vrednostnega. Posamezne TOZD so dosegle naslednji uspeh (izpolnitev plana):

TOZD	količinsko	vrednostno
VIJAKARNA	75	79
VERIGARNA	86	119
SIDRNE VERIGE	127	115
KOVAČNICA	117	105
ORODJARNA	—	113
VZDRŽEVANJE	—	74
SKUPAJ	110	103

Količinski plan proizvodnje je bil najboljšo dosežen v TOZD sidrne verige, vrednostni pa v TOZD verigarna. Tudi eksterna prodaja je zadovoljiva, saj smo prodali skupno z žico 1645 ton izdelkov v vrednosti 33 milijonov din. Vrednostni plan prodaje smo presegli za 16%. Zelo uspešen je bil izvoz, saj je večji od predvidenega vrednostno kar za 77%. Večino izdelkov smo plasirali na tista tuja tržišča, kjer dobimo plačilo v konvertibilnih devizah.

Podatki za devet mesecev kažejo, da smo plan proizvodnje, namenjene eksternemu trgu, presegli za 1% (od tega 1656 ton žice), plan prodaje smo dosegli 84% (od tega za 11 milijonov din žice). Vrednostni plan izvoza smo že presegli za 5%.

V kolikor bomo nadaljevali s takšnim obsegom proizvodnje in prodaje, bomo v letošnjem letu proizvedli okrog 14.000 ton izdelkov in prodali za 300 milijonov din izdelkov. Proizvodni plan bo tako dosežen, prodajni pa ne, ker ne bomo mogli do konca leta nadomestiti izpada prodaje v aprilu, maju in juniju. Tako

(Nadaljevanje na 4. strani)

GOBORIŠ ŠKOLNI
SARČNIK INŠKOLELA
GOBORIŠ GOBRIŠNEGA
VOTNEGA PODROČJA
ZOBNEŠTVA BODILO NOU
LEKARNO GORJE IN OREHEN
PODEBJUČE

PRIZNANJE

TOVARNI VERIG
LESCE

ZA SODELOVANJE
PRI ORGANIZACIJI
PROSLAVE
IN POSTAVITVI
SPOMENIKOV
V SPOMIN BORBE
NA POREZHU
IN 30. LETNICE
OSVOBODITVE

24. MARCH 1945

LEKARNO
25. MARCH 1976

Marjana Kozamernik

(Nadaljevanje s 3. strani)

bo tudi celotni dohodek manjši od predvidenega, kar bo vplivalo negativno na finančni uspeh.

Strokovne službe že pripravljajo gospodarski načrt za leto 1977. Osnovna izhodišča, sprejeta na KSO za načrtovanje in razvoj v Slovenskih železarnah, za gospodarjenje v prihodnjem letu, so:

— produktivnost naj bo večja za 4%,

— OD višji za 12% od normalnih OD v letu 1976,

— plan naj bi se vsaj okvirno ujemal s srednjeročnim programom.

	Doseženi	Plan 1976	Indeks
Jesenice	4.225	4.270	101
Ravne	4.400	4.506	102
Štore	4.300	4.096	95
Plamen	4.183	3.922	94
Tovil	4.072	4.907	121
Veriga	4.281	4.102	96
Žična	3.848	3.143	82
Metalurški inštitut	5.330	4.513	84
Slovenske železarne	6.761	6.464	96

Delo odbora za sistem razdeljevanja

Cirila Peternel, oec.

Vsakemu delavcu v temeljni organizaciji združenega dela pripada osebni dohodek, to so sredstva, ki so namenjena za zadovoljevanje osebnih potreb delavca in sredstva za zadovoljevanje skupnih in splošnih družbenih potreb, ki se poravnavajo iz njegovega osebnega dohodka. Temeljno načelo pri delitvi sredstev za OD na posamezne delavce je načelo delitve po delu. Delitev poteka v skladu s porastom individualne in družbene produktivnosti ter načeli solidarnosti in vzajemnosti.

Delavci v vsaki temeljni organizaciji so po zakonu dolžni, da v naprej določijo osnove in merila, po katerih se bodo ravnali pri delitvi sredstev za osebne dohodke, in sicer jih določajo s samoupravnim sporazumom.

V naši delovni organizaciji smo na osnovi zveznega in republiškega zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu in samoupravnem sporazumu o združitvi v delovno organizacijo, delavci vseh TOZD in delovne skupnosti skupnih služb sprejeli z osebnim izjavljanjem. Samoupravni sporazum o osnovah in merilih delitve sredstev za OD je stopil v veljavo 1. 7. 1976. S tem sporazumom so določene osnove in merila za delitev sredstev, namenjenih za OD, način in obračunavanje OD ter nadomestil za OD dohodek in sicer so enotna za vso delovno organizacijo.

To zadnje določilo bomo težko dosledno izvedli, ker se razmere na trgu močno spreminjajo. Prilagajati se moramo predvsem povpraševanju na trgu, pa čeprav s tem odstopamo od 5-letnega plana razvoja. Po tem planu bi morali v letu 1977 izdelati 15.882 ton. K temu moramo dodati še 2000 ton vlečene žice. Ker pa so zahteve trga drugačne, bomo vnesli v gospodarski načrt za prihodnje leto nekaj manjšo količino, saj mora biti načrt postavljen na realnih osnovah.

Ob koncu navajamo še podatke o poprečnih OD na zaposlenega v okviru ZP Slovenske železarne (izplačani 15. 8. 1976):

panoškim sporazumom v črni in barvasti metalurgiji in sporazumom o delitvi dohodka in OD v Slovenskih železarnah). Višino sredstev odbor lahko poviša ali zniža,

— določa dodatke za povečanje OD zaradi raznih občasnih del oziroma začasno spreminjenih pogojev dela (npr. odobren je bil dodatek skladiščno-transportnim delavcem verigarne zaradi neurejenih skladiščnih prostorov in s tem slabših delovnih pogojev v zimskem času; nadalje dodatek strojnim varilcem in upogibalcem v TOZD verigarne za delo na več strojih, tehtalkam vijakarne za nadomeščanje bolničark, določitev dni delavkam, ki so bile začasno zaposlene v počitniškem domu TVL, honorar za politične delavce itd.),

— določa zneske za povečanje OD tistim delavcem, ki so bili premeščeni na nižje ovrednoteno delovno mesto zaradi bolezni,

— določa nagrade, ki se lahko izplačajo posameznikom ali skupinam delavcev za posebne delovne uspehe (npr. nagrada za uspešno opravljeno nalogo pri pripravi moderne proizvodnje snežnih verig),

— določanje sejnin članom samoupravnih organov in zapisnikarjem.

Področje delitve OD je zelo zahtevno, saj so vprašanja, ki se pojavljajo v zvezi z osebnimi dohodki tista, ki delavce neposredno najbolj zadevajo. Če delavec za svoje delo ni denarno praviloma stimuliran, bo nezadovoljen na svojem delovnem mestu. Rezultati njegovega dela vsekakor ne bodo takšni, kot se od njega zahtevajo oziroma pričakuje. V skrajnem primeru bo delavec, ki se čuti prikrajšanega, zapustil delovno organizacijo in bo poiskal zaposlitev tam, kjer misli, da bo za svoje delo bolje nagrajen.

Zato je delo Odbora za sistem delitve OD zelo odgovorna naloga. Da pa bi odbor dajal pravilne odločitve in sklepe, je potrebno, da se člani posvetujejo o konkretnem primeru s svojimi sodelavci in dobijo njihovo mnenje, posebno kadar gre za vprašanja, ki zadevajo njegovo temeljno organizacijo združenega dela.

V letošnjem letu je imel odbor še posebej obsežno in odgovorno nalogo. Sodeloval je pri obravnavi osnutka samoupravnega sporazuma o delitvi OD, obravnaval in dokončno potrdil ocenitve delovnih mest, ki jih je po sistemu analitske ocene predložila strokovna komisija in referent za OD.

Pri reviziji analitske ocene je šlo predvsem za spremembe, ki so bile izvršene v spodnjem delu rang liste, to je pri delovnih mestih z najnižjimi OD. Največ sprememb je bilo uveljavljenih od I. do IV. grupe. Ravno te spremembe pa v največji meri vplivajo na povečanje poprečnega OD v delovni organizaciji, ker so to delovna mesta, ki so številčno zelo zasedena (tudi po 30 delavcev).

Poprečja ne povišujejo spremembe v zgornjem delu,

ker le-te prinesejo v skupnem fondu točk manjše vrednosti. Spremembe v zgornjem delu rang liste so predvsem posledica reorganizacije na TOZD. Osebni dohodki vodij sektorjev so se glede na to celo znižali, povečali pa so se OD vodij TOZD.

Tisti delavci, ki so ostali v svoji grupi, se ne bi smeli čutiti prikrajšane, ker so bile pri tem uveljavljene predvsem nujne spremembe v zgornjem delu (zaradi reorganizacije) in nujne spremembe v spodnjem delu zaradi prenizkih OD.

Srečanje je minilo — spomini pa so ostali

Marinka Cvetko

Lepi, prijetni — taki kot smo jih pričakovali in želeli. Zaključili smo tudi to 3. tovariško srečanje, ki smo ga organizirali v Krpinu, z namenom sprostitve in rekreacije naših delavcev in njihovih sorodnikov.

5. september je bil naš dan, dan namenjen počitku. Vsak udeleženec srečanja ima svoje spomine. Upam in želim, da lepe. To pa ni le moja želja, to je želja vseh, ki so sodelovali pri organizaciji in članom kolektiva skušali čim bolj ustreči in narediti dan čim prijetnejši in čimlepši. Mislim, da jim je uspelo. Veseli in zadovoljni obrazi so temu lahko le dokaz.

Strnjeni v grupe so se sodelavci tokrat srečali v drugem okolju. Spoznali in prišli so si v stik izven tovarniške ograje, ki jih družijo in veže skupaj... Tokrat niso imeli resnih obrazov, ne potnega čela in ne utrujenih rok. Tokrat niso razpravljali o vsakdanjih stvareh, niso mislili na delo.

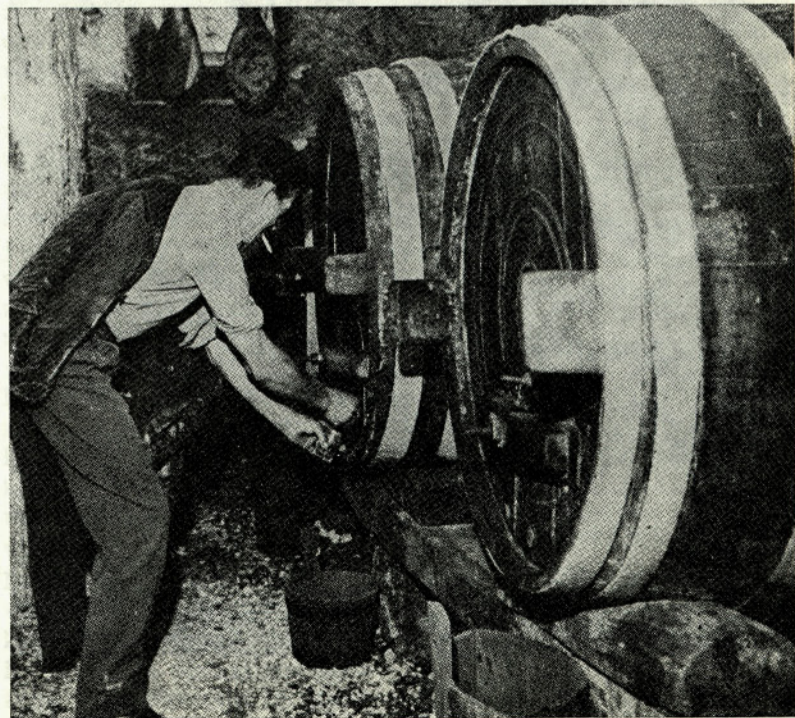
V ozadju se je zaslišala pesem, pesem sodelavcev objetih čez ramena. To je bila pesem

Odbor bo tudi sodeloval pri reševanju pritožb posameznih delavcev in skupin, ki so dale prigovor na odločbo, izdano na osnovi nove analitske ocene (vseh pritožb je okrog 30, to je od skupno izdanih odločb le ca. 6%). Ne vemo še, kakšna bo funkcija tega odbora glede na to, da naj se medsebojna razmerja in odločanje o razdeljevanju ustvarjenih sredstev urejajo na nivoju TOZD. Verjetno bo treba ponovno proučiti pristojnosti odbora.

ljudi, delavcev, ki vse življenje poslušajo drugo pesem, pesem strojev v Tovarni verig. Njihova zasluga je, da je naša delovna organizacija danes taka kot jo poznamo. Velika in ugledna. Ne samo doma, tudi izven naših meja poznajo ime Veriga, delovni kolektiv, ki si prizadeva in iz leta v leto stremi za novimi in večjimi cilji.

In na tem majhnem kraju pod Begunjščico smo se zbrali skupaj vsi enaki, vsi zadovoljni. Marsikdo med nami bo nosil spomine na to srečanje s seboj vse leto do prihodnjega srečanja. Lepih trenutkov se radi spominjamo. Zakaj pa ne? Saj so naši, saj so bili namenjeni nam!

Trud, ki ga je imela sindikalna organizacija — organizator prireditve, ni bil zaman. Lahko si želimo samo še več takih prireditvev. Kljub temu, da se je srečanja udeležilo veliko število ljudi, pa želimo, da bi v prihodnjem letu sodelovalo še več članov kolektiva in njihovih sorodnikov. Tako bo želja organizatorjev, zadovoljiti naše delavce, izpolnjena še bolj.

Saj samo pokuša

Kovačnica skozi desetletja

Franc Ankerst

Pravijo, da je sedaj pa čisto zares prišel čas, ki mu pravimo »tik pred zdajci«, ko se bo »stara« kovačnica dokončno preselila v »novo« kovačnico.

Ob tem svečanem in dolgo pričakovanem dogodku je prav, če naredimo vsaj skromen pregled dela, razvoja in utripa kovačnice od njenega nastanka do danes.

Naj takoj na začetku povem, da sem pri zbiranju podatkov imel velike težave. Skoraj vsa predvojna dokumentacija o proizvodnem delu tovarne je uničena. Dokumentacija iz prvih povojnih let pa je pogubljena. Pripoved o utripu porajajoče se kovačnice temelji torej na skromnih zapiskih in pripovedi naših veteranov.

Leta 1920 je veleposestnik Magušar Ivan iz Kroke položil temeljni kamen današnje Tovarne verig v Lescah. Kapital, s katerim je razpolagal Magušar, ni zadostoval za dograditev tovarne. Iskal je partnerja in našel je Heberle Henrika, takratnega ravnatelja Tovarne verig v Beli peči. Iz vrst bančnikov, trgovcev in industrialcev sta pritegnila še več delničarjev, ki so v gradnjo vložili kapital in tako omogočili dokončno izgradnjo tovarne leta 1922.

Ko je tovarna začela obratovati, so bile v njenem proizvodnem programu predvsem verige, in sicer:

- elektrovarjene verige do ϕ 11 mm,
- patent verige,
- ročno kovane verige do ϕ 30 mm.

Iz podatkov se vidi, da je tovarna že v prvem letu delovanja s 55 zaposlenimi izdelala 360 ton verig.

Do leta 1924 so izdelovali izključno le neadjustirane metrske verige. Leta 1925 pa so proizvodnji verig dodali še drobne kovaške izdelke, kot so bili: obročki, zaponke, uzde za konje, zaponke za vreče.

Zaradi vse večjega povpraševanja trga po opremljenih verigah in kovaških izdelkih, se je vodstvo tovarne odločilo za zgraditev novega obrata — kovačnice.

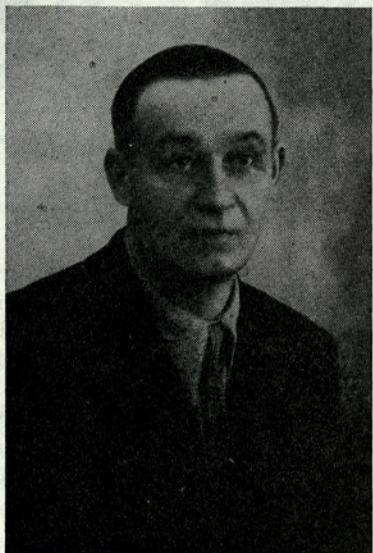
Leta 1931 je bila nova kovačnica (sedanja kovačnica) zgrajena. V kovačnico so postavili naslednje stroje in naprave:

- polplinska peč na premog,
- zračno kladio Beche, 75 kg,
- dva peresna kladija Ajax,
- pet padalnih kladih,
- sedem ognjišč,
- stiskalka frikcijska, 160 t,

- stiskalka Hilo,
- škarje Pels,
- preizkusni stroj za verige do 24 ton,
- nekaj brusilnih strojev.

Iz popisanega strojnega parka se vidi, da se je v novo kovačnico preselila tudi verižna kovačnica.

Prvi obratovodja kovačnice, takrat so mu rekli »mojster«,

je bil Brencetov oče. V tistih časih je beseda mojster pomenila veliko. Položaj mojstra pa je zahteval veliko znanja. Takratni mojster, gledano z današnjimi merili, je opravljal istočasno delo

- obratovodja,
- mojstra in učitelja praktičnega pouka,
- tehnologa,
- normirca,
- obračunovalca dnin in še kaj.

»Ja, Brencetov oče je bil kavelj,« je dejal eden od še živčih kovačev iz tistih časov, opravljal je nadzor nad delom, določal in izračunaval je kvaliteto in količino materiala, obračunaval dnine, vodil celo tehnologijo obrata in če je bilo potrebno, je tudi pokazal, kako se kaj naredi. Ja, veš, bil je strog, vendar dober, radi smo ga imeli,« je zaključil Tone Kirin.

Podatkov o proizvodnji iz prvih let kovačnice ni. Znano je, da so delali: krampe, klepalno orodje, ščipalne klešče, lopate, manjše kavle in lemeže.

Znan je podatek, da so delali lemeže z imenom »CINGELDORFARJI« in »CUGMEJERJI«. Za izdelavo le teh so uporabljali ploščato jeklo 200 x 20 St 50.11, imenovan tudi »finfar«. Večina kovaških del je bila normirana. Tako je bila norma za kovanje lemežev »200 kom. na šiht«.

Plača najboljših kovačev in ključavničarjev je bila 8 do 8,50 din/uro. Ostali mladi ko-

vači, priučeni in pomožni delavci pa so imeli od 4 do 6,50 din na uro.

V tistih časih se je delalo od 7. do 12. ure, potem je bilo eno uro prosto in spet delo od 13. do 16. ure. Torej so delali po sistemu deljenega delavnika. Malico ali kosilo so imeli med 12. in 13. uro. Nekaterim bližjim delavcem so žene in otroci prinesli kosilo ali malico do vhoda v tovarno, nekateri pa so kupili žemljo in salamo od peka, ki je ob tem času s košem čakal pri vhodu v tovarno.

Disciplina je bila izredna. Kdor jo ni spoštoval, je kaj hitro to občutil pri »col'ngi«, če ga ni doletelo najhujše.

»Veš Franc'k«, mi je dejal Magdičev ata: »Po obratih in sploh med delom se v tovarni

ni smelo kaditi. Če te je gospod ravnatelj zasačil, da kadiš, si bil kaznovan za 5 din. Ravno tako so te kaznovali za 5 din, če si se šel prezgodaj umivat. Vem za primer, ko je nekdo sicer malo vinjen dejal ravnatelju »klinc gleda vse skupaj«, pa je bil čez pol ure poklican v pisarno in odpuščen. Ja, ja, takrat nismo nič razpravljali, če bi, ali ne bi, ker je blo vse mus, pa šlus!«, je zaključil pripovedovanje kovač — veteran Pavel Magdič.

»Pa še res je tako,« je potrdil nam dobro znani Jože Tonejc, »na tone in tone materiala sem v snegu, dežju, mrazu ali vročini moral na ramah in vratu nositi iz vagonov na »Pan bogen« (ozkotirni železniški voziček) in nato z vleči v tovarno, pa nobeden ni vprašal, ali si dobro napravljen in obut za to delo in ob vsakem času. O zdravju in počutju pa ni bilo moderno govoriti. Sploh smo ta grda in težka dela morali opravljati »ta rdeči«.

Dalje prihodnjič.

Kakšna izhodišča za letovanje bi bila sprejemljiva za naslednjo sezono

Lenart Černe

Običajno smo ob koncu poslovanja počitniškega doma v Crikvenici, letos smo zaključili poslovanje 12. septembra, nanizali nekaj najbolj zanimivih podatkov in dogodkov, ki so jih doživeli obiskovalci doma, ugotavljali smo uspešnost poslovanja, razpravljali o težavah zaposlenih, o počutju in zadovoljstvu gostov in podobno.

Ni odveč, če ugotovimo, da je storitve počitniškega doma letos koristilo:

- 160 članov kolektiva,
- 51 nezaposlenih svojcev članov kolektiva,
- 76 zaposlenih svojcev članov kolektiva,
- 40 otrok članov kolektiva med 2 in 5 let starosti,
- 70 otrok članov kolektiva med 5 in 12 let starosti,
- 9 osebnih upokoencev Tovarne verig,
- 4 svojci upokoencev Tovarne verig,
- 2 otroka upokoencev Tovarne verig,
- 26 tujih odraslih oseb,
- 14 tujih otrok med 2 in 12 letom starosti.

Skupno število obiskovalcev je bilo nekoliko nižje kot v preteklem letu, kar ugotavljamo tudi po zasedenosti počitniškega doma. Polna zasedenost je bila dosežena le med 10. julijem in 15. avgustom.

Poleg navedenih obiskovalcev pa so bili organizirani še naslednji izleti (koristili so

dvodnevne storitve počitniškega doma): Godba na pihala, TOZD vijakarna, TOZD orodjarna in folklorna skupina.

Za sezono 1976 smo ugotavljali, da nekateri pristopi v pripravah na organizacijo letovanja niso bili najbolj primerni in zadovoljivi, kot npr.: cene, prijavljanje, regresi in podobno. Da bi se temu v mejah možnosti za leto 1977 izognili, je že sedaj treba začeti z reševanjem teh vprašanj.

1. Sindikalna lista določa, da je v nadomestilu za letni dopust (za leto 1976 od 1.000 do 1.200 din) všteto tudi regresiranje oskrbnega dne v po-

čitniških domovih, kar z drugimi besedami pomeni pokrivanje oziroma sofinanciranje cene za člane kolektiva.

Ob upoštevanju tega določila je nujno, da sredstva za letovanje razdelimo na dva dela: del za izplačilo nadomestil za dopust, ki je izplačan v gotovini in del za pokrivanje nižje cene v počitniškem domu. Ali bo sedanje določilo sindikalne liste v veljavi tudi v prihodnje, je odvisno predvsem od pripomb in stališč v času sprejemanja sindikalne liste. Ta naj bi bila predvidoma sprejeta do konca leta 1976.

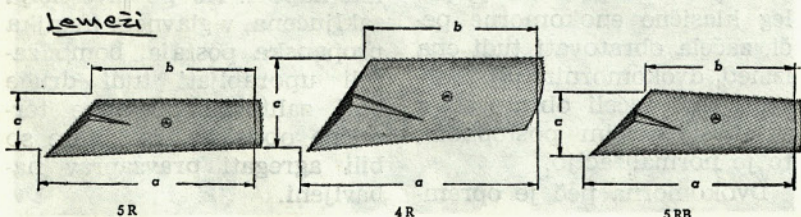
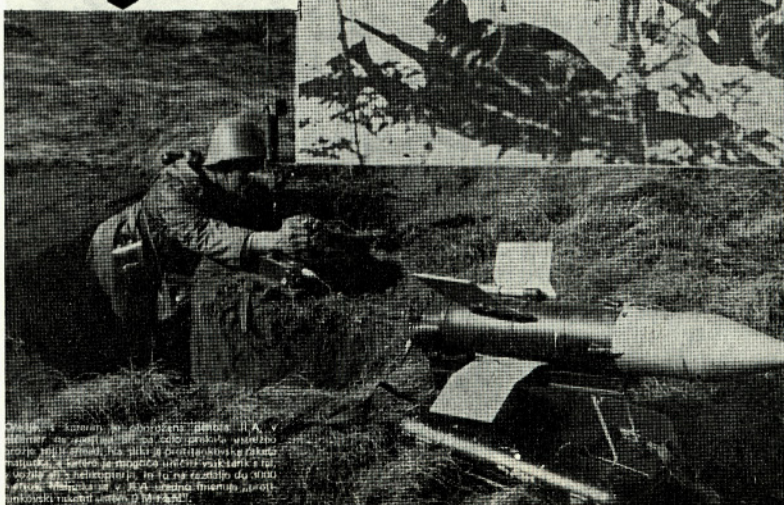
2. Cene v počitniškem domu oblikujemo na izhodiščih letnega načrta, ki je sestavljen za poslovanje počitniškega doma. V letnem načrtu so predvideni stroški poslovanja in vrste dohodkov. Dohodki se oblikujejo iz vplačil in sofinanciranja cene, kar praktično pomeni večje sofinanciranje ob manjših cenah in obratno večje cene ob manjšem sofinanciranju, obakrat s pogojem, da so poslovni stroški v normalnih mejah. Ta razmerja predvidimo in okvirno potrdimo z letnim načrtom, ki je sedaj v izdelavi za leto 1977, torej je predvsem v času sprejemanja letnega načrta primeren čas za razrešitev tega vprašanja.

3. Sedanji način prijavljanja glede prednosti verjetno ne bomo mogli zadržati tudi vsa naslednja leta. Nesporno je ugotovljeno, da je okoli polovica gostov — članov kolektiva takih, ki se prijavljajo prvič ali s presledki, druga polovica pa takih, ki se prijavljajo vsako leto. Prednost imajo po sedanjem sistemu tisti, ki se prijavljajo prvič ali s presledki, istočasno pa ugotavljamo, da tistim, ki se prijavljajo večkrat zaporedoma, nudimo redno manjšo možnost izbire prostora in časa, ker nimajo nikoli prednostne pravice in dejansko le pokrivajo preostala prosta mesta. Iz uvoda navedene zasedbe pa ugotavljamo, da še vedno ne izkoriščamo celotne zmogljivosti doma in bi bilo najbrž neprimerno stališče, da naj se člani kolektiva prijavljajo le vsako drugo leto ali celo bolj poredkoma.

(Nadaljevanje na 6. strani)

takole so se borili borci 14. divizije leta 1944 na štajerskem

in danes

(Nadaljevanje s 5. strani)

4. Vprašanje prijav za naš sedmi TOZD — Industrijska oprema bo postalo prav kmalu aktualno. V kolikor bi obdržali sedanji sistem prednostnih prijav, potem bi bila prvo leto TOZD Industrijska oprema v boljšem položaju.

5. Pomembno vprašanje so kolektivni dopusti sosednjih podjetij. Imamo več primerov, kjer je eden od zakoncev zaposlen pri nas, drugi pa v eni od sosednjih delovnih organizacij, kjer je uveden kolektivni dopust. Kolektivni dopusti

so skoraj vsi istočasno, zato je izredno veliko zanimanje za počitniški dom prav v času kolektivnih dopustov, običajno med 15. julijem in 30. julijem. S tem nastaja nezadovoljstvo pri prijavljanju letovanja, ker ni mogoče zadovoljiti vseh zahtev v tem časovnem obdobju.

Na navedena vprašanja in problematiko želimo opozoriti vse člane kolektiva in sindikalne organizacije po TOZD, da bi lahko s predlogi posameznikov in sindikalnih organizacij pravočasno oblikovali taka izhodišča, ki bodo sprejemljiva za večino.

Nova žarilnica v obratu priprave materiala

Franc Bregar

Delo na montaži globinskih vakuum peči elektro peči gre h kraju. Čakamo še samo monterje od dobavitelja peči. Njegovo delo naj bi trajalo 14 do 20 dni. Po zadnjem obvestilu dobavitelja, pride monter prve dni oktobra, torej bomo s poizkusnim delom na pečeh začeli okoli 20. oktobra.

Peči nove žarilnice so postavljene na to mesto zato, da bi obrat priprave materiala imel možnost na enem mestu pripraviti žico za nadaljnjo predelavo v verigarne in vijakarni.

Lega peči je tako v skladu s tehnološkim procesom, saj ni prekinjena smer transporta in ne ovira dela v samem žicovleku.

Dela na montaži elektropeči so se zavlekla za 6 mesecev,

ker preje nismo mogli rešiti skladišča verigarne, ki je bilo na tem mestu do maja letošnjega leta. Ne smemo prezreti, da je sedanja rešitev samo trenutna in smo lahko to delo izvedli samo po zaslugi razumevanja skladiščnika verigarne in vlečene žice.

Žarilni peči sta izvedeni kot globinski, se pravi pod nivojem delovne površine, kar ustrezno višini hale oziroma dviganju 4 t dvigala. Vsaka peč ima moč cca 170 kW. Pred pečjo se nahajajo še po trije žarilni lonci, v katere vložimo po dva svitka žice. Žične košare imajo po 1.000 kg vlečene žice, torej je vložek v peč težak 2.000 kg. Vsaka peč ima še črpalko za izčrpanje zraka in jeklenko dušika. Delovanje in nadzor je avtomatičen po

predhodnih nastavitvenih elementih v elektrokrmilni omarici.

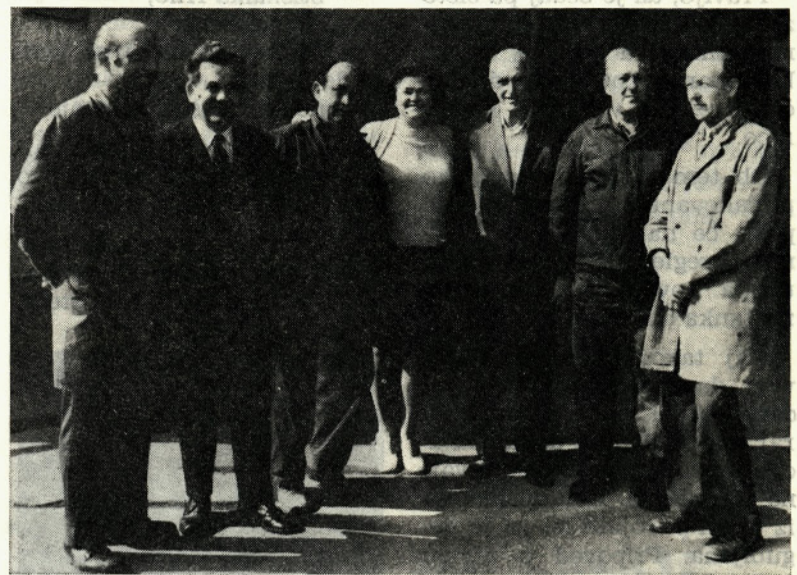
Kako peči delujejo:

Žarilec s pomočjo dvigala vloži v žarilni lonec 2 svitka žice (2.000 kg). Lonec je izveden tako, da se pokrov odstrani in svitek položi v posebno nosilno napravo. Tako svitka žice ne ležita v loncu na dnu, ampak visita v njegovem prostoru. Lonec je iz nerjavečega materiala in seveda odporen proti visoki temperaturi. Tako napolnjen lonec z dvigalom položi žarilec v peč. Priključni vakuum črpalko in izčrpa zrak 99,9%, vklopi peč in hladilno vodo, na elektrokrmilni omarici pa nastavi čas trajanja žarjenja. Ta čas bo glede na vrsto materiala od 4—6 ur. Med tem časom žarilec napolni drugi lonec, da ni v času zamenjave zastoja. Ko je proces žarjenja v peči končan, se lonec z dvigalom prenese v posodo za hlajenje. Na to posodo je priključen ventilator zmogljivosti 5.000 m³ zraka na uro. Tako se vroč lonec na tem mestu intenzivno ohlaja. Ko je lonec ohlajen približno od 300—400 °C, kar se da poljubno nastavljanje, pa se v notranjosti avtomatsko spusti nevtralni plin (dušik). Zakaj? Pri ohlajevanju lonca nastane možnost, da bi pritisk zunanega zraka lonec zmečkal (implozija), zato moramo vzpostaviti ravnotežje. To nalogo izvrši dušik. Dušik pa moramo uporabiti tudi zato, ker je nevtralen, se pravi, da v njegovi prisotnosti material na odlika vakuumskih peči, da na odlika vakuumskih peči, da pridobimo po končanem procesu žarjenja svetel material, v tem primeru žico. Iz posode za ohlajevanje lonec prenese žarilec v srednji prostor, kjer se vložek popolnoma ohladi. Prav zaradi procesa ohlajevanja ima vsaka peč po tri žarilne lonce. Pri žarjenju se prvi lonec nahaja v peči, drugi v hladilni posodi in tretji na mestu za vlaganje in praznjenje svitkov žice. Tako delo v tem zaporedju teče neprekinjeno.

Kaj pričakujemo od peči in zakaj smo to investicijo izvedli, ko pa že imamo druge peči?

Doslej smo vlečeno žico, ki je presegla dovoljeno mejo redukcije, žarili. Pri tem pa je žica oksidirala in morali smo ponoviti proces luženja. Prav proces luženja pa zahteva ponoven transport in seveda še enkratne stroške luženja. Na ta način se je žica lahko ponovno vlekla na zahtevano dimenzijo. V novem obratu pa smo prešli na pripravo valjanega materiala za prevlek s pomočjo peskanja. Ta proces je krajši in zahteva manj stroškov in, kar je glavno, odpade uporaba žveplene kisline in s tem nevtralizacija odpadnih voda. Res pa je, da je žica po peskanju površinsko nekoliko bolj hrapava, za izdelke verigarne to ni bistvenega pomena. Drugo pa je za vijakarno, kjer mora biti površina žice čimbolj gladka. Žica, ki jo po peskanju in prvem vleku dobimo, vložimo v globinsko peč.

»Ti, ki si delal — tvoje je delo, tvoj je sad«

Od vsepovsod so prišli, pred tridesetimi leti: Beguš Franc, Rozman Marjan, Resman Slavica, Brejc Anton; pa Gros Majda, Ješe Jože, Stroj Viktor, Košir Rudolf, Pretnar Milan, Mulej Mirko, Šolar Janez. Prišli so mladi. Kot razorana njiva so bili, v katero pade seme, vskali, zori, rodi obilen sad. Dom — jim je tovarna — in kruh! Z zanosom povedo. Na tovarno so vpeti spomini — tisti manj prijetni, ki jih čas zbledi in oni — topli, veseli, prijazni, ki še po mnogih letih kličejo na usta smeh, v oči veselje. Lepšo polovico življenja so poklonili — enajstkrat po trideset let.

MB

Iz nje dobimo mehko svetlo žico, vendar z uporabo ustreznih vlečnih maziv. Te žice ni potrebno ponovno peskati, ampak se lahko takoj ponovno vleče na željeno dimenzijo. Ker ni žica oksidirana, dobi pri ponovnem vleku zahtevano trdoto in zelo gladko površino. Kvaliteta žarjenja vakuumskih peči pa pride do iz-

raza predvsem pri kvalitetnejših materialih.

Po končani montaži peči hkrati bo zaključena vsa gradnja pri obratu priprava materiala. Ostane še preselitev skladišča verigarne, do takrat pa moramo biti pripravljeni na težave tako pri delu v žicovleku in žarilnih pečeh kot v notranjem transportu.

Prvi izdelki iz IPSEN peči!

Janez Smole

Vsem je že bolj ali manj poznano, da so za termično obdelavo nabavljene nove peči. V skupini peči, ki jo je dobavila firma IPSEN so naslednji agregati: dve dvokomorne peči za normalizacijo, razne vrste kaljenja, cementiranje in karbonitriranje, ena enokomorna peč za nitriranje, enokomorna peč za popuščanje in pralni stroj za razmaščevanje. Ti agregati spadajo med najsodobnejše in bodo prinesli v termično obdelavo pomemben tehnološki napredek. Vse naprave so do največje mere avtomatizirane. Zato so za delavce, ki jih bodo posluževali, zelo zahtevne.

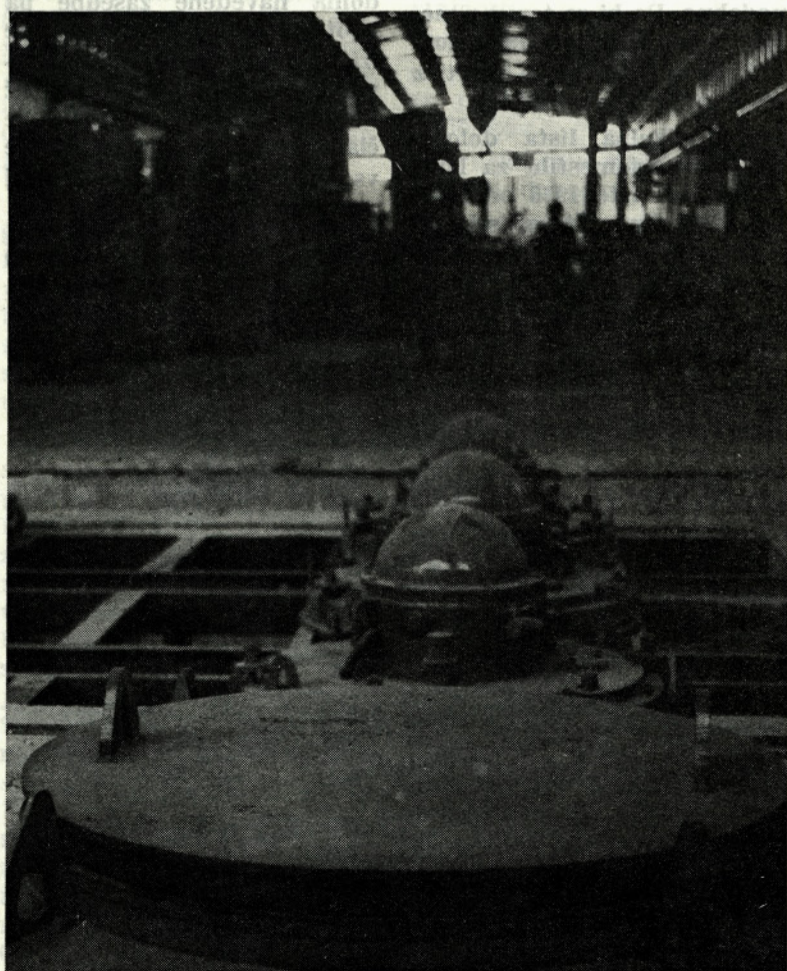
lжена z mnogimi instrumenti za nadzorovanje in avtomatsko vodenje procesa. Polnjenje in praznjenje peči pa je polavtomatsko. Ker ni bilo na razpolago zadovoljivih tehničnih navodil za posluževanje peči, je bil zagon peči za vse precej zahtevna naloga.

S skupnim prizadevanjem investicijskega oddelka, vzdrževanja in obrata so bile začetne težave uspešno premagane. V tem času so bili za normalizacijo na teh pečeh usposobljeni tudi trije delavci. Zato smo lahko v mesecu avgustu termično obdelali že 47.500 kg raznih izdelkov. Za začetek je to razveseljivo.

Seveda pa nas čakajo še veliki napor. Ko bo investicija zaključena, v glavnem manjka propanska postaja, bomo začeli uporabljati tudi druge bolj zahtevne postopke termične obdelave, za katere so bili agregati pravzaprav nabavljeni.

V mesecu septembru je poleg klasične enokomorne peči, začela obratovati tudi ena izmed dvokomornih peči. Seveda smo začeli obratovati z najenostavnejšim postopkom, to je normalizacijo.

Dvokomorna peč je oprem-

Nove peči v žicovleku

IV. srečanje borcev NOV SŽ v Begunjah

Jože Ješe

Ko je slovensko železarstvo dobilo jasno podobo enotne organizacije združenega dela so se že pred tremi leti prvič zbrali tudi borci narodnoosvobodilne vojne te temeljne industrijske proizvodnje, da bi obudili spomin na najtežje, a obenem najslavnejše dni zgodovine slovenskega in vseh jugoslovanskih narodov ter se obvezali, da bodo pred sklenitvijo naše dobe pri-

Zbor je otvoril in pozdravil vse udeležence glavni direktor VERIGE tov. Vinko Golc, nato pa je govoril generalni direktor sestavljene organizacije združenega dela Slovenske železarne tov. Gregor Klančnik. Iz njegovega govora povzemamo nekaj pomembnih misli o naši preteklosti iz časa NOB in sedanjih uspehov s posebnim poudarkom na slovensko železarstvo.

šča, iz katerih se mnogi niso več vrnili v svojo domovino.

In kdo so bili glavni krvniki, ki so želeli uničiti slovenski narod in uresničiti zahtevo Hitlerja: Napravite mi to deželo nemško! Od vseh 4.333 v Jugoslaviji identificiranih vojnih zločincev je bilo skoraj polovico Avstrijcev ali točno 2.062. Zato se ne moremo čuditi stanju in preganjanju Slovencev onkraj Karavank, ker vemo, kje so korenine.

Borci Slovenskih železarn se zato z ogorčenjem pridružujemo vsem rodoljubom, ki s protesti izražajo gnev in zahtevajo izpolnitev 7. člena državne pogodbe, ki od Avstrije zahteva, da koroškimi Slovincem in gradiščanskim Hrvatom zavaruje državljanske in narodnostne pravice manjšine.

Skrbeti moramo, da bodo naši uspehi vzor in dokaz sposobnosti Slovencev, z neposredno gospodarsko pomočjo pa moramo poskrbeti, da bodo tudi Slovenci onkraj Karavank podjetniško dokazovali svojo sposobnost in z ekonomsko močjo varovali svojo narodnostno pripadnost. Koroški Slovenci morajo postati vezilno sredstvo za dobre sosedske odnose in za pospeševanje gospodarskega in kulturnega sodelovanja med Jugoslavijo in Avstrijo. Bolj jim moramo zapupati in jih vključevati v meddržavne poslovne stike v trgovini, industriji, poljedelstvu in turizmu. Slovenske železarne se bodo pri tem prizadevanju še posebej trudile.

Uspešno in plodno delo, stabilno in zdravo gospodarstvo morajo biti temelji naše načelne strategije zunanje politike nevezanih držav. Dobri poslovni in proizvodni rezultati so najbolj realno merilo uspešnosti, zato mora biti tem posvečena največja pozornost. To lahko dosežemo le s skrbnim načrtovanjem in spremljanjem uresničevanja predvidenih ciljev. V tem je razlog, da smo konec lanskega leta dobili zakonski predpis o temeljnih sistema družbenega načrtovanja in o družbenem planu Jugoslavije.

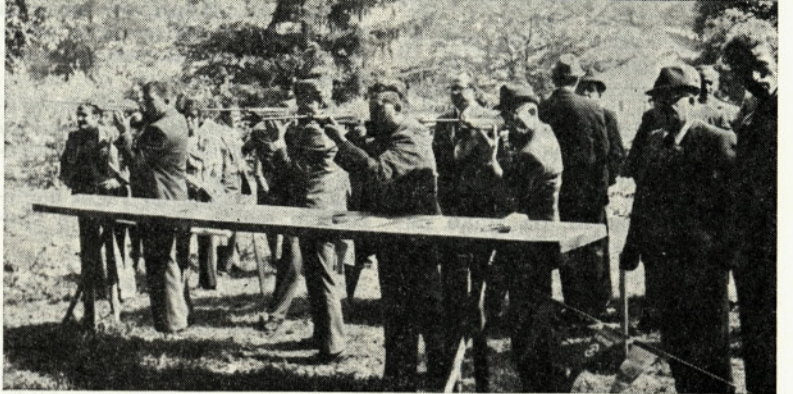
Slovenske železarne so bile pri srednjeročnem načrtovanju pravočasno prisotne in so se vključile ter sklenile samoupravni sporazum o temeljnih načrtu proizvodnje in razvoja za obdobje 1976 do 1980. Srednjeročni načrt Slovenskih železarn je v celoti usklajen z republiškim načrtom petletnega razvoja, zato prevzemanje naših obvez s sklenitvijo dogovora o temeljnih družbenega načrta SR Slovenije ni bilo problematično.

Petletni načrt za SŽ predvideva naslednje cilje:

- povečanje proizvodnje surovega jekla na milijon ton ali za 25 %,
- povečanje proizvodnje gotovega blaga na 850.000 ton ali za 40 %,
- povečanje prodaje na 12,4 milijarde din ali za 73 %,
- povečanje izvoza na 100 milijonov dolarjev ali za 155 %,
- povečanje zaposlenih na 18.200 delavcev ali za 11 %.

Tako zasnovan načrt bo možno izpeljati le z učinkovitim delom strokovnih delavcev in ob velikem prizadevanju vseh zaposlenih. Izvrševanje gospodarskega načrta letošnjega leta ni tako, da bi nam vlivalo pogum.

Uspešno zniževanje zunanje trgovinskega primanjkljaja je gotovo naš največji stabilizacijski uspeh letošnjega leta. V Jugoslaviji je v sedmih mesecih uvoz padel za 12 %, izvoz pa porastel za 23 % in v blagovnem prometu je pokrivanje uvoza z izvozom poraslo od 51 % na 71 %. Podobni dosežki so tudi v Sloveniji, kjer je prisoten tudi naš delež. Ugodno gibanje naše ga blagovnega in neblagovnega

Še dosti moči in mirnih živcev

prometa s tujino ima vpliv tudi na tečaj dinarja, ki se krepi. Panika torej ni potrebna, potrebna pa je pamet. Ugotoviti moramo, da tudi v naših delovnih organizacijah še nismo storili vsega, kar stabilizacijski proces zahteva. Problemi pri prodaji grede še preveč neboleče mimo nas, pa vendar se jim ne bomo mogli izogniti. Ni druge izbire kot kvalitetni premik gospodarjenja, ustvarjanje kakovostnih zalog in tak razvoj marketinga, da bomo konkurenčni doma in v tujini. Za to smo življenjsko zainteresirani in tudi za izpeljavo sposobni,« je poudaril tov. Klančnik.

»Borci narodnoosvobodilne vojne, če tudi nas je vsako leto manj, moramo v tem petletnem obdobju še dati revolucionarni ton za napredek naše samoupravne družbe in proizvodnje Slovenskih železarn. Ne smemo neprizadeto spremljati slabosti, ki zmanjšujejo racionalnost poslovanja ter produktivnost dela, temveč z neposrednim vplivom pomagati samoupravljalcem ter družbeno-političnim organizacijam v prizadevanju za razvoj humanih in dobrih medsebojnih odnosov, napredek proizvodnje in poslovanja.

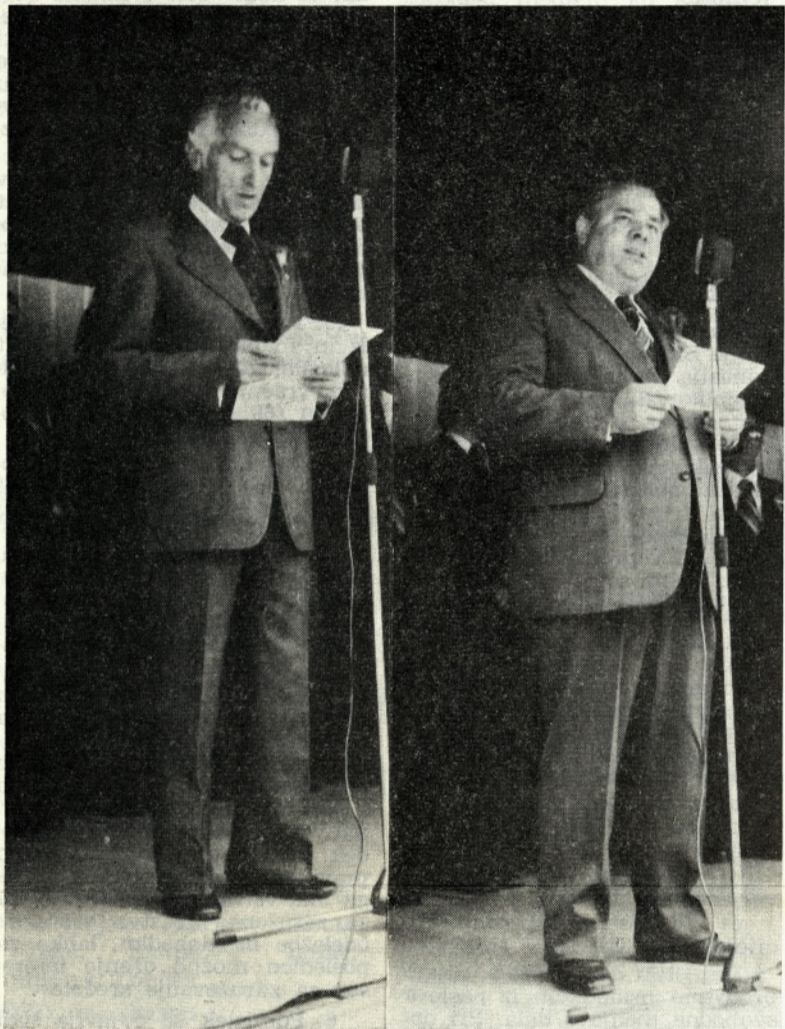
Nahajamo se v samoupravnem presnavljanju organizacij

združenega dela. Borci morajo biti prisotni, tudi v tem revolucionarnem procesu, ko z ustanavljanjem TOZD kot delavci neposredno posegajo v tokove družbene reprodukcije. Smo proizvajalci jekla in jeklenih izdelkov, zato imajo v tej proizvodni dejavnosti TOZD domovinsko pravico povsod tam, kjer so zaključene tehnološke ter dohodkovne celote. Razsoditi pa moramo ustanavljanje TOZD zaradi zahtev v nadgradnji delovnih organizacij, saj bi s tem proizvodne TOZD osiromašili življenjsko potrebnih funkcij.

Proizvodne temeljne organizacije združenega dela se morajo same odločiti, katere dolžnosti bodo iz racionalnih razlogov združevale v skupnih službah. Zavedati se moramo, da se izdelki pretvarjajo v denarno vrednost šele na trgu, zato mora temu biti podrejena tudi samoupravna naravnost.

V letošnjem letu bo ob rojstnem dnevu naše republike vključen v obratovanje objekt hladne valjarne Železarne Jesenice na Beli. To je ena največjih investicij Slovenije v preteklem petletnem obdobju, pomeniti pa mora povečanje obsega prodaje za blizu milijardo dinarjev. Pomemben dogodek bo tudi do-

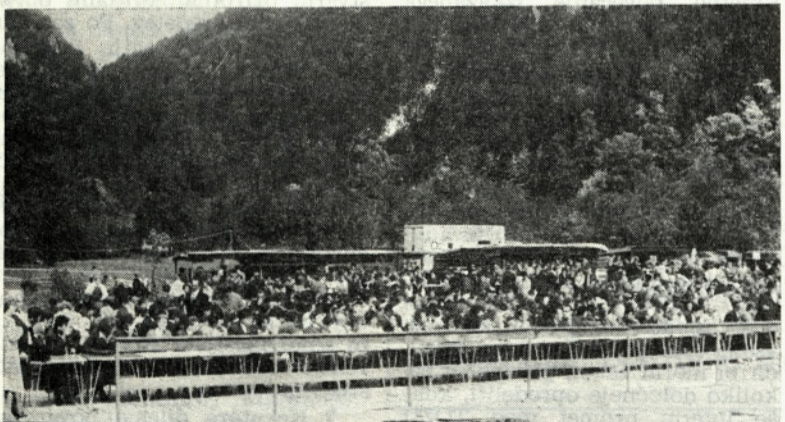
(Nadaljevanje na 8. strani)

spevali še dodatni delež pri demokracijskem ustvarjanju humanega samoupravnega socializma.

Letos smo se zopet vrnili na Gorenjsko, kjer se je 11. septembra v Begunjah, v Krpinu, zbralo okrog 1.300 borcev in njihovih svojcev ter vabljenih gostov. Gostitelji tega srečanja so bile predelovalne delovne organizacije: Veriga, Plamen, Žična in Tovil, organizatorja pa Veriga Lesce in Plamen Kropa.

»Ni naključje, da smo se letos zbrali prav v Begunjah, ki ima okoli sebe z gozdovi okrašene planine, na žalost pa je ta kraj tudi priča grozodejstev in najbolj tragičnih dni naše preteklosti. V Begunjah je bila mučnica in postaja smrti za ljudi, ki so bili ponosni, da so Slovenci. Tu so imeli nacisti v zaporih skupaj 12.096 talcev, od teh so jih 849 odvedli v smrt, 4498 pa v razna koncentracijska tabori-

Težave, toda gre

graditev tovarne traktorjev v Železarni Store, ki bo pri polnem obratovanju letno prispevala okrog 10.000 traktorjev. Te in investicije v drugih delovnih organizacijah nas obvezujejo, da moramo doseči predvidene učinke. Naložbe v objekte Slovenskih železarn so v preteklosti vedno dajale svoje sadove, zato zagotavljamo, da bodo uspešne tudi v prihodnje.

Vsem nam je žal, da se nismo borci Slovenskih železarn zbirali na letnih srečanjih že prej, obujali spomine ter se vzpodbujali za nove delovne dosežke. Prepričani smo, da to priznanje delavcem s čisto preteklostjo in izpričano zavestjo v najtežjih preizkušnjah našega naroda daje tudi svoje sadove. Ob zaključku svojega govora se je generalni direktor SZ tov. Klančnik zahvalil vsem, zlasti pa delavcem na najtežjih delih, ki so nam omogočili, da lahko na takih manifestativnih zborih v

družbi tovarišev, ki teže proizvodnje prevzemajo na svoja pleča, izrazimo svojo predanost Federativni socialistični republiki Jugoslaviji.

Posebno se je zahvalil delavcem Verige in Plamena ter Tovila in Zične, ki so organizirali 4. srečanje borcev Slovenskih železarn.

S stalnim povečanjem števila mladih delavcev naj se prenaša ter krepki revolucionarna miselnost in srečanje borcev prehaja v dan slovenskih železarjev. Drugo leto, na 5. srečanju, se bomo zopet zbrali na Gorenjskem, v partizanski dolini pod Triglavom — Radovni. Prepričani smo, da bodo naša stabilizacijska prizadevanja do takrat dala nove pomembne plodove.

S kulturnim in zabavnim programom ter športnimi igrami so borci dobro razpoloženi zaključili 4. srečanje borcev SZ v Begunjah. Srečanje bo vsem udeležencem ostalo v prijetnem spominu.

Solidarnost nam ni tuja beseda

Niko Bulut

Po potresu, ki je maja letos prizadel Posočje, smo upali, da se bo zemlja umirila. Septembra se je zemlja še močnejše in večkrat stresla. Novi sunki so povzročili še večje razdejanje in še večjo škodo. Nekatere vasi v Posočju, kot so Breginj, Podbela, Žaga, Lore, Gnezdo in Smast so skoraj v celoti porušene, tisoče prebivalcev teh vasi in drugih krajev v Posočju je ostalo brez domov, ki jih niso v stanju obnoviti brez pomoči družbe. Pristojni organi so hitro ukrepali in s pomočjo nekaterih organizacij združenega dela uspeli prizadetemu prebivalstvu nuditičasna prebivališča (prikolice, šotori, barake). Sedaj pospešeno gradijo montažne hiše tako, da bodo vsi prizadeti ljudje pred zimo dobili trdno streho nad glavo.

Obnoviti ali na novo zgraditi porušene hiše, šole, ustanove, podjetja, ceste, komunalne naprave in drugo, bo mnogo zahtevnejša naloga. Treba bo mnogo finančnih in materialnih sredstev ter časa za odpravo posledic potresa. Za to je poleg splošne pomoči družbe potrebna tudi solidarnostna pomoč vseh delovnih ljudi, vseh nas, da pomagamo ljudem v Posočju zgraditi varnejše domove. Naša pomoč jim bo vlila novega upanja in moči, ki so jo ob tej naravni nesreči najbolj potrebni.

Takoj po septembrskih potresih se je sestel Izvršni odbor predsedstva republiške konference SZDL in pozval vse delovne ljudi in občane Slovenije, da se takoj vključijo v

akcijo zbiranja pomoči za čim prejšnjo odpravo posledic potresa v Posočju.

V naši delovni organizaciji smo se med prvimi vključili v to akcijo. Sekretariat sindikalne konference je podal predlog, da se takoj organizira delo na prvo prosto soboto po vseh TOZD in v skupnih službah in od tega dela pridobljen osebni dohodek nameniti kot pomoč prizadetim v Posočju. Vsi naši delavci so se z razumevanjem vključili v to akcijo. Tisti, ki so bili zadržani, da niso mogli delati na prosto soboto, so v ta namen odstopili svoj enodnevni zaslužek.

V tej akciji je bilo zbrano:	
TOZD vijakarna	36.217,20 din
TOZD verigarna	41.983,55 din
TOZD kovačnica	29.713,65 din
TOZD sidrne verige	24.644,40 din
TOZD vzdrževanje	32.968,35 din
TOZD orodjarna	16.172,40 din
Skupne službe	68.619,95 din

Skupaj je bilo zbrano din 250.319,50. Ta sredstva bodo porabljena za nakup materiala in izgradnjo montažne stanovanjske hiše. Vse bo dostavljeno na prizadeto področje.

Ob tej priliki je treba dati priznanje vsem našim delavcem, ki so se z razumevanjem vključili v akcijo zbiranja pomoči in pokazali, da jim beseda »solidarnost« ni tuja.

S tem smo tudi pokazali našim ljudem v Posočju, ki jih je prizadela velika nesreča, da niso ostali osamljeni.

Javna razprava o osnutku zakona o združenem delu

Jože Ješe

Konferenca osnovnih organizacij sindikata Tovarne verig Lesce je kot nosilec akcije in koordinator poteka javne razprave o osnutku združenega dela po sklepu sekretariata že koncem meseca maja začela s pripravami za javno razpravo omejenega zakona. Ob tem naj se delavci seznanijo tudi z analizo samoupravnih odnosov in samoupravne organiziranosti naše delovne organizacije in njene naravnosti na novi zakon o združenem delu.

Priprave za razpravo na zborih delavcev v temeljnih organizacijah so se zaradi izdelave analize samoupravne organiziranosti zavlekle, tako da so delavci o tem razpravljali na zborih šele koncem meseca avgusta.

V razpravi so poročevalci pri obravnavi osnutka zakona dali poseben poudarek določbam, ki urejajo družbeno ekonomske odnose delavcev v združenem delu, pridobivanje in delitev dohodka, samoupravno organiziranje združenega dela, uresničevanje samoupravljanja in delovna razmerja. Ob tem, ko so delavci vsebinska izhodišča v zakonskem osnutku sprejeli brez pridržkov, je razprava navrgla nekaj pripomb na posamezne določbe, v katerih zakon ni dovolj jasen in precizen.

Te pripombe se nanašajo na naslednje člene v osnutku zakona:

1. Člen 148
Določba tega člena ni jasna v tem, kateri samoupravni organ je pristojen za sprejemanje delavcev na delo. Ali delavski svet ali njegov izvršilni organ?

2. Člen 180
S tem členom zakon predpisuje, da TOZD lahko začne odškodninski postopek pred sodiščem združenega dela, če delavec noče plačati škode, ki jo je povzročil OZD.

Postavlja se vprašanje, zakaj se tudi v odškodninskem postopku ne bi uveljavil princip, da delavec lahko izpodbija plačilo škode, če se z odločbo organa, ki je o tem sklepal, ne strinja, kot to velja v vseh drugih primerih uveljavljanja varstva pravic delavcev.

3. Člen 353
V določilu tega člena manjka nekatere določbe glede soglasja temeljnih organizacij za organiziranje nove temeljne organizacije, kot jih vsebuje sedanji zakon o konstituiranju OZD in njihovem vpisu v sodni register. Po tem zakonu je predpisano, da je za sprejetje takega sklepa potrebno soglasje 2/3 temeljnih organizacij in v vsaki od njih z večino glasov vseh njenih delavcev s pristavkom, da mora biti v vseh TOZD skupno število delavcev, ki so glasovali za sklep, večje od polovice skupnega števila delavcev v vsaki od teh delovnih organizacij.

4. Člen 366
Zakon ne pozna več poslovnih združenj, ampak le poslovno skupnost. Pri tem se postavlja vprašanje, če se bo poslovna skupnost lahko pojavljala samostojno v pravnem prometu z drugimi, če analogno tudi skupnosti temeljnih organizacij v sestavi iste ali raznih delovnih organizacij po 3. odst. 368. člena zakona ne morejo biti udeleženci v pravnem prometu s tretjimi osebami.

5. Člen 415
Določba 2. odst. tega člena je vprašljiva, ker daje možnost zastopanja oz. predstavlja OZD dvema ali tudi več osebami, kar pa ni v skladu z 2. odstavkom 128. člena republiške ustave, po katerem OZD zastopa in predstavlja njen individualni poslovodni organ oziroma predsednik kolegijskega poslovodnega organa.

6. Člen 441
Ta člen določa, o katerih vprašanjih morajo delavci odlo-

čiti z referendumom. Med drugim velja to tudi za spremembe pri organiziranju TOZD.

Postavlja se vprašanje utemeljenosti referenduma za organiziranje TOZD, če nas za to zavezuje že ustava.

7. V poglavju o odgovornosti delavcev bi bilo primerno konkretizirati določbo 22. člena zakona glede pristojnosti organa, ki je dolžan uvesti postopek zoper delavca, ki krši svojo obveznost.

8. Redakcijsko je izdelati vprašanje samoupravnih aktov za sprejemanje delavcev na delo.

9. Ker zakon ne opredeljuje več zahteve po izdelavi analize o pogojih za organiziranje TOZD, delavci pa morajo na nek način ugotoviti pogoje za organiziranje TOZD, bi bilo primerno, da zakon predvidi način takega ugotavljanja vsaj z neko induktivno normo.

Na nivoju sestavljene organizacije Slovenske železarne pa je komisija za uresničevanje ustave oblikovala pripombe na osnutek zakona o združenem delu, ki je splošen pristop in izhodišča zakona ocenila kot zelo doznana, podala pa je več pripomb in predlogov glede izvedbenih rešitev, ki so v zakonu nejasne ali v praksi težje uresničljive. Te pa so:

I. Družbenoekonomski odnosi

1. Eden glavnih pomislekov, ki jih ima komisija v zvezi z ekonomskim delom zakona, je povezana z opredelitvijo celotnega prihodka. Skladno s 53. členom se celoten prihodek oblikuje iz štirih naslovov, in sicer:

- a) s prodajo proizvodov in storitev,
- b) s svobodno menjavo dela,
- c) z deležem v skupno ustvarjenem dohodku,
- č) s prejemki za kompenzacije, regrese ipd.

Pomisliki komisije veljajo predvsem prihodkom iz naslova svobodne menjave dela. Pri opredeljevanju celotnega prihodka se je namreč dosedaj v glavnem upošteval princip, da gre pri nekem konkretnem gospodarskem subjektu v celoten prihodek, ki se pri nekem drugem koristniku pojavlja v obliki prenešene vrednosti, torej kot materialni strošek ali pa amortizacija. Zakon sedaj ta princip generalno spreminja in dopušča, da se udeležba na dohodku, ki se jo uveljavlja na osnovi svobodne menjave dela, ponovno pretvarja v celoten prihodek. Posledica takega ravnanja bo umetno povečanje izkazanega dohodka, kar pa družbeno ni sprejemljivo.

2. V zvezi s celotnim prihodkom je vredno omeniti še kategorijo »skupni prihodek«. Gre predvsem za to, kdaj se interni promet med TOZD znotraj delovne organizacije obravnava v okviru kategorije »skupni prihodek« (60. člen zakona) in kdaj se ga nasprotno od tega obravnava kot interna realizacija (55. člen). Kategorijo »skupni prihodek« smatra komisija kot povsem sprejemljiv, vendar meni, da bi moral zakon predvsem nekoliko določneje opredeliti, kdaj se interni promet med TOZD znotraj delovne organizacije lahko obravnava kot interna realizacija, ki postane sestavina celotnega prihodka. Če tovrstnih opredelitev ne bo, se lahko zgodi, da bo imela praksa po eni strani precej težav, po drugi strani pa bo možno na tak način kategorijo »skupni prihodek« tudi obiti.

3. Odnos med proizvodnjo in trgovino (64. člen) na principu skupnega prihodka je vsebinsko soroden konsignacijski prodaji, ki jo praksa že pozna kot eno izmed oblik prodaje. Podpisano zamisel, ki jo v tej zvezi prinaša zakon, vendar imamo pomi-

sleke glede umestnosti rešitve, da bi naj bilo v bodoče obvezno urejati odnose med proizvodnjo in trgovino vedno le na en sam način.

4. V zakonu ni dovolj jasno povedano, kakšna naj bi bila v bodoče usoda kreditov oziroma obresti. Zakon je razumeti tako, da so krediti zajeti v okviru združevanja sredstev, obresti pa v kategorijo »delež v skupnem dohodku« (2. točka 68. člena), kar bi lahko bilo v zakonu bolj nedvoumno povedano. V tej zvezi še posebej moti 72. člen, ki pravi, da »temeljne organizacije lahko pri skupnem ustvarjanju dohodka neposredno vzpostavljajo medsebojna kreditna razmerja«.

To je edini primer, ko je v zakonu omenjen pojem kredit oz. kreditno razmerje. Menimo, da bi moral zakon nedvoumno dopustiti kredit kot obliko nalaganja sredstev.

5. V zvezi z druženjem dela in sredstev zasluži pozornost določilo, da se združena sredstva vračajo iz udeležbe na dohodku (68. člen). Ta rešitev poraja dva pomisleka:

a) udeležba v skupnem dohodku gre v celotni prihodek TOZD, ki je sredstva združila. Če je v tej udeležbi torej zajeto tudi vračilo združenih sredstev, potem se na tak način že enkrat ustvarjena sredstva ponovno pretvarjajo v celoten prihodek ter postanejo preko dohodka predmet delitve.

b) iz udeležbe na skupnem dohodku bo poleg nadomestila za gospodarjenje možno uveljaviti tudi povračilo združenih sredstev samo v primeru, če bo z združevanjem sredstev ustvarjen visoko nadpoprečen dohodek. Tako visoki dohodki pa so praviloma izjeme in zaradi tega ima vztrajanje na rešitvi, da se združena sredstva vrača iz udeležbe na dohodku, lahko za posledico možno oženje interesov za združevanje sredstev.

6. Pomislek se pojavlja tudi v zvezi z ugotavljanjem dohodka, in sicer predvsem v povezavi z amortizacijo. V 90. členu zakona je nedvoumno zapisano, da sicer delavci samostojno določajo amortizacijske stopnje, vendar le-te ne morejo biti višje kot je potrebno, da se iz obračunane amortizacije reproducira osnovna sredstva (enostavna reprodukcija). Zakon sicer deli amortizacijo v dva dela, v del, ki je z zakonom minimalno predpisan ter v del iznad minimalne, vendar oba dela de smeta presegati zneska, ki ustreza stvarni oziroma normalni obrabi osnovnih sredstev. Po zakonu dovoljena amortizacija ima torej vedno značaj prenešene vrednosti in vendar se potem pri ugotavljanju dohodka upošteva samo minimalno amortizacija, medtem ko se del iznad minimalne pokriva iz dohodka. Na tak način je dohodek v nekem smislu že računska kategorija, ki vsebinsko ne ustreza več povsem »novo ustvarjeni vrednosti«. Glede na navedeno, naj bi se dopolnil 88. člen... in amortizacijski stroški, ki ustrezajo realni obrabi osnovnih sredstev.

7. Nekatere dileme povzročajo rešitve, ki se nanašajo na delitev dohodka, še posebno zato, ker so preveč splošne ali pa premalo dorečene. V tej zvezi naj omenimo naslednje stvari:

a) Nekatera določila zakona je možno razumeti tako, da se odpravlja sedanji bruto osebni dohodek in se ga nadomešča z neto osebnim dohodkom, vse potrebe za kritje skupnih in splošnih družbenih potreb pa naj bi se krile neposredno iz dohodka. Po drugi strani pa je možno zakon tudi tako razumeti, da sedanji bruto osebni dohodek še vedno ostane, le da se mu vloga zmanjšuje.

b) Problem obveznosti za kritje skupnih in splošnih družbenih potreb je zanimiv še posebno v povezavi s svobodno menjavo dela ter z udeležbo na skupnem dohodku, da bi bilo potrebno že v tej fazi nekatere stvari konkretnije proučiti, saj se bodo sicer lahko kasneje pojavljale praktične težave. V primeru, da OZD pride v težave in ne bi mogla iz čistega dohodka kriti OD — vsaj delno, bi se moral zmanjšati tudi del za razne obveznosti, ki se krijejo iz dohodka. Zagotoviti je treba solidarnost vseh, pa tudi dati prednost ustvarjanju neki minimalni akumulaciji gospodarstva. Uporabiti je zato princip 66. člena zadnji odstavek, oziroma izenačiti postavke v okviru dohodka in čistega dohodka.

c) Dohodku od izjemnih pogojev poslovanja posveča zakon sicer precej pozornosti, in sicer predvsem njegovi porabi. Glede ugotavljanja tega dohodka pa ni šel dlje od splošnih opredelitev, ki jih je najti že v ustavi. 8. V 112. členu so omenjeni osebni dohodki iz naslova minulega dela. Spričo tega, da so tovrstni osebni dohodki že več let predmet zelo različnih razlaganj in pristopov, bi zakon zelo koristno ravnal, če bi vsaj z enim stavkom nedvoumno opredelil, kaj je treba razumeti kot osebni dohodek iz minulega dela. Če namreč glede tega zelo pomemb-

nega vprašanja tudi v zakonu ne bomo bolj določeni, se bo praksa z njim sicer še naprej prizadevno ukvarjala, vendar z omejenimi uspehi.

9. V 130. členu je govora o zbirni oziroma konsolidirani bilanci. Namesto, da zakon opredeljuje splošno znane stvari, kaj je zbirna in kaj konsolidirana bilanca, bi bilo morda primerneje povedati, čemu naj v bodoče take bilance služijo. V tej zvezi naj še omenimo, da se v 130. členu izraz bilanca uporablja preveč poenostavljeno, saj se praviloma v bilanci prikazuje samo sredstva, medtem ko se celotni dohodek in njegova delitev prikazuje v izkazu uspeha. Zadnja dva odstavka 130. člena pa stvari ravno obročata in pravita, da se v bilanci izkazuje samo celotni prihodek in dohodek, medtem ko sredstva sploh nista omenjena.

10. V 135. členu je opredeljena izguba. Ta opredelitev se vsebinsko pravzaprav ne razlikuje od tega, kar že danes poznamo. Menimo pa, da slednja opredelitev izgube ni najbolj ustrezna, saj se na primer iz družbenega stališča izguba pojavi že takrat, če TOZD na osnovi družbenih sredstev ni ustvarila nobene akumulacije. Zato bi bilo umetneje izgubo opredeliti na način, ki bi v večji meri ustrezal družbenemu značaju sredstev in dohodka.

11. Pridobivanje in razporejanje dohodka mora predstavljati enoten in celovit sistem, ki ga je potem možno tudi shematsko logično prikazati. Pri oblikovanju sheme, s katero bi se naj ponazorilo pridobivanje in razporejanje dohodka, kakor to področje obravnava zakon, pa nastopajo težave in kaže, da do sedaj neka taka celovita shema ni bila pripravljena. Verjetno jo bo tudi težko pripraviti, posebno, če nam gre za to, da naj bi bila kolikor mogoče enostavna, in sicer v veliki meri verjetno iz razlogov, ki jih tu omenjamo.

II. Medsebojna razmerja delavcev v združenem delu

12. Podpiramo, da je predvidena pristojnost kolektivnih izvršilnih organov (150. člen in drugi) primerna glede na potrebe prakse v večjih OZD. S tem, da o temeljnih vprašanjih (sistemizacija delovnih mest, opisi itd.) odločajo delavci, je konkretna izbira oziroma izvedba POSTOPKA lahko dana izvršilnim organom. Vsekakor pa mora ostati odločanje o medsebojnih razmerjih v TOZD.

13. I. varianta: Disciplinska komisija (172. člen in naslednji) bi bila lahko sestavljena iz zunanjih članov, če bi delovala v funkciji notranjega samoupravnega sodišča.

namesto hči Janja. Za napako se opravičujemo.

UPOKOJITVE

OMAN IVANKA — evidenčar v komercialnem sektorju, je bila v delovnem razmerju z našo delovno organizacijo nad 16 let. Dne 30. 9. 1976 je bila starostno upokojena.

RESMAN KATARINA — zaposlena v TOZD kovačnica na delovnem mestu »obrezovalec I«, je bila dne 30. 9. 1976 starostno upokojena. V delovnem razmerju z našo delovno organizacijo je bila več kot 18 let.

ŽOHAR EMA — zaposlena v naši delovni organizaciji od 4. 7. 1949. leta. Delala je v TOZD vijakarna, na delovnem mestu »delavka na avtomatih«. Dne 30. 9. 1976 je bila starostno upokojena.

Vsem sodelavkam, ki so bile upokojene, se za njihov dolgoletni delovni prispevek zahvaljujemo in jim želimo še mnogo zdravja v zasluženem pokoju.

Iz kadrovskega oddelka

Tedaj bi bil možen le ponoven preizkus na isti komisiji.

II. varianta:

Na I. stopnji naj bi delovala notranja (in ne mešana) disciplinska komisija. Zagotoviti je treba dvoinstančnost. Izvedbo postopka je treba povsem prepuščati TOZD, da sama uredi potek predhodnega postopka. Zakon s podrobnostmi otežuje in komplicira delo v OZD.

14. Položaj pripravnika (190. člen) je treba izenačiti s položajem ostalih delavcev.

15. Če je sporazum po 195. členu toč. 1 veljavno sprejet, naj ne bi bila dodatno obvezna še pozitivna pismena izjava delavca (delavec akt torej sprejema), sicer bo veliko težav v praksi. Če delavec ne želi več ostati v OZD pod večinskimi pogoji, lahko da enostransko ali sporazumno odpoved.

III. Samoupravno organiziranje in uresničevanje samoupravljanja

16. Precizirati je treba vsebino samoupravnega sporazuma o združevanju dela delavcev v TOZD z navedbo seznama poglavij (307. člen). Ta sporazum bi moral biti eden od temeljnih in kratek.

17. V delovni organizaciji s TOZD in v SOZD je nepotreben statut (čl. 351, 363). Statut ima podobno vsebino kot samoup-

ravni sporazum o združitvi, enak je postopek sprejema. V praksi je v statutu prepisanih 3/4 določil iz samoupravnega sporazuma o združitvi. Statut ima svoj smisel v TOZD oziroma v enoviti delovni organizaciji.

18. Nejasno je, katere obveznosti in odgovornosti so vključene v zadnjem odstavku 371. člena (ali velja to tudi glede statusnih vprašanj).

19. V osnutku zakona je našteto preveč samoupravnih sporazumov (ca. 30), ki glede na zapleten postopek sprejemanja razvrednotijo smisel sporazumevanja z vključevanjem vseh delavcev v TOZD. Delavci so zaradi prevelikega števila samoupravnih sporazumov že nezainteresirani. V duhu osnutka zakona je po našem mnenju sprejemanje le nekaj pomembnih samoupravnih sporazumov, kot o temeljnih medsebojnih razmerjih, o strateških zadevah ter o statusnih vprašanjih. Izpeljava temeljnih razmerij bi morala biti pridržana izvedbenim splošnim aktom — pravilnikom, ki jih sprejemajo samoupravni organi. Preprečiti je treba sedanjo poplavo samoupravnih sporazumov.

20. Osnutek zakona je preveč kompliciran predvsem v ekonomskem delu, da bi ga lahko razumela večina delavcev, katerim pa je namenjen.

Kadrovske vesti

(avgust—september)

PRIŠLI:

Komercialni sektor:
Srna Nevenka, Pušnik Dušan

Tehnični sektor:
Štular Cveto, dipl. ing.

TOZD vzdrževanje:
Jelenc Dušan, Šterk Martina, Kežar Marjan, Ažman Franc, Skoporec Ignac, Smolej Tonček

TOZD orodjarna:
Čufer Marija, Pogačnik Slavko

TOZD vijakarna:
Sukobljevič Stjepan

TOZD verigarna:
Ambrožič Irena, Zgonc Alojz, Bele Milica, Kokalj Aleksander, Mujezinović Samira, Bertancelj Zvonko, Ažman Breda, Urevc Bogdan, Ferjan Stanislava, Sujevič Zora, Martič Božena

TOZD kovačnica:
Beguš Nada, Kunc Matija, Zupan Vinko

TOZD sidrne verige:
Andrič Andrej, Dunjak Željko

ODŠLI:

Splošni sektor:
Benič Ermeljanda

Komercialni sektor:
Oman Ivanka

TOZD vzdrževanje:
Ovsenik Branko, Mandeljc Franjo, Kokalj Janez

TOZD vijakarna:
Tetičkovič Franc, Žohar Ema

TOZD verigarna:
Mravinec Franc (zaradi smrti), Sokač Stjepan

TOZD kovačnica:
Resman Katarina, Drekonja Drago, Tonejc Peter

POROČILI SO SE:

Tomazini Franjo iz TOZD verigarna

Vovk Anton iz TOZD sidrne verige

Kokalj Janez iz TOZD vzdrževanje

Bobič Janez iz TOZD vzdrževanje

RODILI SO SE:

Dolinar Antonu iz TOZD vzdrževanje hči Irena
Klavora Zdravku iz TOZD verigarna sin Tilen

Ambrožič Jožetu iz komercialnega sektorja sin Uroš
Kunselj Anki iz komercialnega sektorja hči Ana
Bogataj Vinku iz komercialnega sektorja in Lilijani iz TOZD verigarna hči Sandra
Jutriša Josipu iz TOZD sidrne verige sin Damijan
Džinič Mišanu iz EOS sin Mirsad

Mahtar Josipu iz TOZD vijakarna sin Iztok
Hatič Ivanki in Enverju iz TOZD kovačnica sin Kemal
Salkič Huseinu iz TOZD kovačnice hči Jasminka
Kovač Borisu iz TOZD vzdrževanje hči Barbara

V prejšnji številki glasila TVL je bilo pomotoma objavljeno, da se je tov. Legat Majdi iz TOZD vijakarna rodil sin

IZ SODNE PRAKSE

Če v delovni organizaciji ali delavnici ni dovoljeno delo brez zaščitnih očal v primerih, ko so ta pri delu potrebna, je za nesrečo pri delu odgovoren izključno sam delavec, ki očal kljub opozorilu delovodje ni uporabljal.

NESREČE PRI DELU ZA MESEC JULIJ IN AVGUST

Število poškodovanih delavcev, ki so se ponesrečili v mesecu juliju, avgustu in septembru je za 28,6% manjše od števila poškodovanih delavcev v istem obdobju lanskega leta.

PONESREČILI SO SE:

SIMIČ DRAGICA, delavka iz TOZD kovačnica, si je pri

rezanju surovcev poškodovala mezinec desne roke.

MONČILOVIČ HRANISLAV, delavec v TOZD kovačnica, si je pri krivljenju ločnjeve za žične spone stisnil kazalec leve roke.

HALAČEVIČ ĐEMILA, delavka v TOZD vijakarna, je na poti v službo padla in si poškodovala desno roko ter levo in desno nogo.

Akcija za uveljavljanje določil zakona o združenem delu je dejansko akcija za krepitev samoupravljanja in obenem priložnost za ožjenje fronte vsem tistim, ki jih moti nadaljnji razvoj samoupravnih socialističnih odnosov. Zdaj je prišel čas, da osvežimo razredni pritisk za spreminjanje družbenoekonomskih odnosov v naši družbi. Pri tem se moramo zavdati, da to terja idejnopolitično diferenciacijo, kajti zveza komunistov si ne more privoščiti, da bi v svojih vrstah trpela dvoličneže, ljudi, ki navzven in v besedah vselej poudarjajo, koliko jim je do samoupravljanja, v resnici, v vsakdanjem življenju in delu pa niso pripravljene narediti ničesar, da bi dejansko vplivali na spreminjanje obstoječih odnosov. Zdaj je možnost, da tudi Zveza komunistov očisti svoje vrste in iz njih izloči tiste, ki očitno delujejo proti njeni politiki, se pravi, proti splošnim družbenim prizadevanjem neposredno oblast delavcev. S tem pa se bo le utrdila moralnopolitična enotnost naše družbe.

France Popit
predsednik CK ZKS

POGAČNIK JOŽE, delavec v TOZD kovačnica, se je udaril s kladivom po kazalcu leve roke.

LOGAR BORIS, vajenec, se je pri zarisovanju obdelovanca zbodel z risalno iglo v noht kazalca desne roke.

MEDJA MARJANI, delavki v okrepčevalnici, je pri pomivanju počil kozarec in jo uredal v dlan leve roke.

DOLINAR MILAN, delavec v TOZD kovačnica, se je pri stiskanju mostičkov opeknel na desno roko, ker mu je vroča okujina padla za rokavico.

AVSENIK JANEZU, delavcu v TOZD sidrne verige, je pri menjavi elektrod stroj stisnil kazalec desne roke.

ŽALEC FRANCU, delavcu v TOZD kovačnica, je pri izbijaanju zagozde na kladivu LOBDEL tujek priletel v prsi.

JALEN MIRKO, delavec v TOZD kovačnica, se je pri montaži kenter škopca Ø 34 milimetrov s kladivom udaril po palcu leve roke.

SVD

SPREMENBE ŽEJAJO PO ZNANJU

Naš čas je čas sprememb, spremembe povzročajo človeku negotovost, negotovost pa je mogoče zmanjšati z informacijami, z bogatjenjem znanja, zato je današnji človek žejen znanja, informacij, izmenjave izkušenj.

Po reviji
Organizacija in kadri

6. avgust 1945 — Kdo se ga še spominja?

Kdo se še spomni, kaj se je dogajalo takrat na Japonskem? Komaj 31 let je od tega, kar je kot blisk presenčila svet strašna novica o pretresljivem dogodku, ki ga je povzročilo le 5 ljudi. Z bombnika »Enola Gay« so odvrgli 5-tonsko atomsko bombo nad Hirošimo.

Svet se je zgrozil, ljudje so obnemeli!

Po kapitulaciji Nemčije se je Japonska še naprej vojskovala. Ko pa so Američani vrgli 6. avgusta 1945 atomsko bombo na Hirošimo in tri dni pozneje še na mesto Nagasaki in ko je še SZ vstopila v vojno proti njej, se je ta morala vdati.

Kako so doživljali in kaj je mislila posadka usodnega bombnika pred in med dejanjem, pa opisujejo sami v svojih dnevnikih:

»Enola Gay« je letel nad mestom v višini 9500 metrov. Vidljivost je bila odlična. Merilec major Ferebey ni odmaknil pogleda z okularja svojega teleskopa. Ob 9.13 uri je radiotelegrafist oddajal dolgi signal kot obvestilo drugim letalom, da je še dve minuti do trenutka, ko bo odvrgl bomba. Devetdeset sekund po tem je začel oddajati novi signal, ki naj bi prenehal v trenutku, ko bo odvržena bomba.

Natanko ob 9.15 je pettonska bomba začela padati proti zemlji. V tem trenutku je »Enola Gay«, zdaj brez bremena, planil kvišku, potlej pa je naredil polobrat in se naglo jel oddaljevati s tega kraja. Možje so si na oči natakili temne naočnike.

Da bi bil učinek bombe kar najbolj uničevalen, je bilo določeno, da ne bo eksplodirala ob dotiku z zemljo, marveč že

pri 600 metrih nad njo. Vžigalec bo aktiviral radijski signal 43 sekund po tem, ko bo bomba odvržena.

Kaj se je zgodilo v tem trenutku?

Kapetan Lewis, ki je ves čas poleta vse zapisoval v dnevnik, je zapisal tole: Iščem besede, vendar jih ne najdem. Lahko rečem le: O Bog, kaj smo naredili! Tudi če bi živel sto let, ne bi mogel izbrisati iz spomina teh nekaj minut.«

»Enola Gay« je bil že enajst milj daleč, ko ga je dosegel prvi, takoj zatem pa še drugi sunek: prvi od same eksplozije, drugi pa kot odmev po odboju od zemlje. Letalo se je začelo tresti kot list v vetru. Drugi sunek je bil močnejši od prvega. Tako močan, da je polkovnik Tibbetts mislil, da nas je zadela granata protiletalskega topništva in je zavpil: »Zadeli so nas!«

Nato je kapetan Persons, edini znanstvenik med člani posadke, odgovoril: »Ne, to ni protiletalska granata. To je ONA!«

Edini, ki je dobro videl, kaj se je zgodilo, je bil George Karon, mitraljezec v repu letala in ta to takole opisuje:

»Najprej sem zagledal moder blesk eksplozije, nato pa slepečo svetlobo in nazadnje oblak v obliki gobe. Tam spodaj pa je mesto bilo podobno loncu z vrelo smolo. Vidna je bila samo periferija... Rekel sem si, a nemara sem tudi samo mislil tako: »Ubogi vragi, vse smo jih pobili.«

V svojem dnevniku je kapetan Lewis zapisal:

»Obrnil sem letalo, da bi videl, kaj se dogaja. Česa takega človeštvo še nikoli ni videlo. Devet desetina mesta so

zakrivali oblaki gostega dima, ki so se zgrinjali drug čez drugega. Nad njimi pa je bil velikanski beli steber, ki je v manj kot treh minutah dosegel višino 9000 metrov.«

Polkovnik Tibbetts pa je tako le opisal prizor:

»Mesto je bilo skrito pod tistim strašnim oblakom, ki ga vsakdo pozna s fotografij. Orjaška goba je vrela, neverjetno visoka. Nihče med nami ni mogel v začetku izreči niti besedo, potlej pa smo vsi hkrati začeli govoriti: »Glejte! Glejte!«

Opisali smo dva široka kroga, držec se daleč od oblaka, vendar smo bili dovolj blizu, da smo videli, kako v njem vre. Kar naprej je spreminjal barve: pomarančasta, siva, modra. V njem je bila velikanska količina črnega dima, prahu in materiala z razvalin. Mesta nismo mogli videti, tudi požarov nismo videli. Le velikanski oblak je kazal razsežnost razdejanja. Parsons in jaz sva sklepala, da je bila eksplozija mnogo strašnejša, kakor so predvidevali znanstveniki... Ko smo se obrnili nazaj, smo vsi šli spat. Pred nami je bilo sedem ur letenja, v zadnjih 36 urah pa ni nihče zatislil očesa.

Tisti, ki so ostali budni, so lahko videli atomsko bombo nad Hirošimo še celo poldrugo uro potem.«

»Ob vračanju smo bili gručica zbeganih ljudi,« piše kapetan Lewis v svojem dnevniku. »Videli smo nekaj najhušega, kar lahko vidi človeško oko. Nismo se mogli sprijazniti s tem, da smo zbrisali z zemeljskega obličja celo mesto... Mesto in njegove prebivalce.«

Marinka Cvetko

Ukrepi v primeru požara

Vitimir Rems, varn. ing.

Požari, ki bi nastali iz kate-regakoli vzroka v delavnici ali skladišču, se po načinu gorenja med seboj precej razlikujejo. Nekateri se počasi razvijajo in jih je zaradi tega lažje krotiti, pri drugih pa se proces gorenja odvija dosti hitreje. Pri slednjem je požarna nevarnost za delavca in samo okolico neprimerno večja.

Delavec mora biti podrobno poučen o morebitni požarni nevarnosti, da bo lahko pravilno ukrepal. V praksi se je že večkrat izkazalo, da so delavci utrpeli resnejše telesne poškodbe ob izbruhu požara zaradi tega, ker niso znali ukrepati. Ker imamo v naši OZD delovna mesta s takšnimi tehnološkimi procesi, ki so združeni z različnimi požarnimi nevarnostmi, morajo biti delavci predvsem seznanjeni s temile ukrepi:

— izključiti električni tok na stroju ali napravah, da se prepreči nevarnost za ljudi, ki bodo gasili, v težjih primerih pa obvestiti elektrika, da izklopi tok v transformatorski postaji;

— zapreti vse dovode, po katerih prihaja na delovna mesta plin, vnetljive tekočine, barve, laki in podobno;

— izključiti ventilacijske in grelne naprave (kaloriferije);

— odstraniti snovi in predmete, ki jih ogroža požar;

— zaščititi delovne priprave in naprave z negorljivimi ponjavami (azbestnimi prti);

— zapreti vrata sosednih prostorov in preprečiti prepih;

— gasiti organizirano pod strokovnim vodstvom vodje delovne skupine. Če gašenja ne bi obvladali, je treba takoj obvestiti tovarniško gasilsko enoto;

— obvestiti vodilne delavce in strokovno službo o nastalem požaru.

Skušali bomo v strnjeni obliki posredovati dolžnosti delavcev v primeru nastanka požara na delovnem mestu. Vso to problematiko požarnega varstva pa bo moral urejati nov pravilnik o požarnem varstvu v OZD in TOZD, ki smo ga obvezni sprejeti do 15. 2. 1977 v smislu novega zakona o varstvu pred požarom.

prejemnik čeka pa kontrolira imetnike čekovne karte in čekov tudi tako, da primerja čekovno karto z osebno izkaznico, na čekovni karti je namreč napisana tudi registrska številka osebne izkaznice.

Vsi podatki na čeku morajo biti napisani čitljivo in brez kakršnihkoli popravkov. Nepravilno izpolnjen ček je treba takoj vrniti njegovemu imetniku in ga napotiti, naj ga odda v poslovni enoti Ljubljanske banke, ki vodi njegov tekoči račun.

Najmanjša vsota, katero lahko kupec oziroma naročnik storitev plača s čekom, je 30 dinarjev. Prav tako je določena največja vsota, in sicer tisoč dinarjev. Če je treba plačati vsoto, ki je večja od tisoč dinarjev, imetnik tekočega računa izpolni več čekov, pač toliko, da je pokrita celotna vsota. Ali bo pri tem prekoračil dobroimetje na svojem tekočem računu, nikakor ni skrb prejemnika čekov, marveč vedno samo Ljubljanske banke.

Ček pomeni denar, gotovino, zato je seveda poslovanje s čeki natančno urejeno in podvrženo določenim zakonitostim, ki so v prid kupcu, prejemniku in banki. Poslovanje s čeki je torej mnogo enostavnejše, hkrati pa tudi varnejše, saj ukradenih čekov ni mogoče vnovčiti mimo redne in zakonite poti. Odpade tudi preštevanje denarja, s tem pa delo, ki je pogosto zoprno in se kaj rado dolgo vleče.

Izkušnje kažejo, da se v trgovinah in lokalih, kjer je mogoče plačati s čekom, promet več. Seveda ne v obliki večjega navala, ampak kot večji dnevni iztržek. Mnogim kupcem oziroma gostom je pač lažje napisati večjo vsoto na ček, kot pa potegniti iz žepa toliko gotovine. Imetniki tekočih računov pa lahko pri Ljubljanski banki najemajo tudi posojila, torej so kupci, ki lahko kupijo več.

Ste že pomislili, da bi se jim pridružili?

Ček je varno, preprosto in zanesljivo plačilno sredstvo

Prispevek Ljubljanske banke

Poslovanje s čeki je odraz moderne bančne tehnologije, ki jo je pred leti začela uvajati tudi Ljubljanska banka. Mnogo ljudi, ne le poslovnih in tistih, ki veliko poklicno potujejo, je že dojelo, kaj pomeni zanje ček, kaj vse lahko z njim kupijo oziroma plačajo. Ustvaril se je že določen krog imetnikov osebnih tekočih računov, pa tudi podjetij, trgovin, turističnih agencij, gostišč in drugih organizacij, ki čeki prejema. Vsi skupaj so spoznali, da je tako poslovanje enostavnejše in mnogo priročajše kot z gotovino.

V temle članku si bomo ogledali vse posebnosti in značilnosti, s katerimi se srečujemo pri prejetju in vnovčenju čekov. S tem vam želimo kar najbolj olajšati delo in vas pri poslovanju s čeki Ljubljanske banke obvarovati pred začetnimi težavami.

Kaj je ček?

Ob vse večji izbiri blaga, ob vse hitrejšem ritmu našega vsak-

danjika, zmanjkuje časa, da bi človek lahko tako kupoval, kot je nekoč. Spomnimo se, kako so kupovali naši starši: moke vsaj za mesec dni, prav toliko tudi sladkorja, olja, pa kave in soli. Kadar pa je bilo treba kupiti kaj trajnejšega, na primer perilo, posteljnino, pohištvo, se je o tem govorilo mesece in mesece. In dan nakupa je bil pravcati praznik za vso družino, vedno se je kupilo še kaj počez, kot spomin na veliki nakupovalni dan.

Ti časi so že zdavnaj mimo. Danes, ko je svet prežet z informacijami, se vse pogosteje dogaja, da seže kupec po tistem, kar se mu zahoče trenutno in o potrebnosti ali nepotrebnosti nakupa ne pomišlja prav veliko. Poleg tega se nam najboljše priložnost za nakup ponudi največkrat kot nalašč prav tedaj, ko nimamo s seboj dovolj denarja.

V razvitejših deželah so to spoznali že veliko pred nami. Spoznali so, da se d včasih kupiti stvari neverjetno ceneje kot drugič, da se včasih za isto vsoto

dobi več, da se nehote ponujajo priložnosti, ko se nakup dejansko splača.

Če bi z vsem tem računali, bi morali imeti kot ljudje, ki vemo, kdaj se splača kupovati, gotovino vedno pri sebi. To pa ni niti varno niti praktično. Čekovna knjižica, drobna knjižica lističev, pa nam omogoča, da kupujemo in plačujemo kjerkoli in karkoli. Toda samo tiste trgovine in druge poslovalnice, ki imajo urejeno sodobno poslovanje, bodo znale pritegniti kupca: s tem, da prejmejo ček brez vsakih zapletljivosti, izkažejo tudi neke vrste zupanjanje, potrditev, da verjamejo v kupno moč plačnika.

Popolna zanesljivost plačila

Tisti, ki prejme pri plačilu namesto gotovine ček, ne tvega ničesar. Za vnovčenje pravilno izpolnjenega čeka v vsakem primeru jamči podružnica Ljubljanske banke, ki je ček izdala. Služba družbenega knjigovodstva nikoli ne preverja, ali ima ček kritje.

Bo denar varnejši v banki ali v torbici...

Vsa ta negotovost zadeva Ljubljansko banko.

Prejemanje čekov pomeni dokaj poenostavljen plačilni promet. Ček je vedno izpolnjen na celotno vsoto, zato ni treba menjati denarja, skakati za drobižem in ob zaključku poslovanja sortirati bankovcev in kovancev ter jih vestno preštete oddati na za to določeno mesto. To ne omogoča le mnogo hitrejšega dela, marveč tudi mnogo zanesljivejše poslovanje. Ni se moč uštetiti, ni moč prejeti ponarejenega denarja ali denarja, ki je toliko poškodovan, da ga banka zavrne ali označi za manj vrednega. Pravilno izpolnjen ček je vedno neoporečno plačilno sredstvo.

Pravilno izpolnjen ček

Seveda pa tudi za ček veljajo pravila, ki zagotavljajo varnost banki. Na čeku, ki ga predloži plačnik, mora biti napisano, kolikšen znesek naj izplača Ljubljanska banka in komu. Napisana mora biti torej natančna vsota in naziv organizacije, ki ček prejme. Ček mora biti podpisan. Podpiše ga seveda tisti, ki z njim plačuje. Da je ček predložila prava oseba, se da kaj preprosto ugotoviti, prejemniku čeka se mora plačnik »predstaviti« s čekovno karto, na kateri je podpis imetnika tekočega računa, torej morata biti podpisa na čeku in čekovni karti identična. Vesten

Rak na sečilih

doc. dr. Miha Debevec

Tudi najmanjša sled krvi v seču naj nam bo opozorilo, da moramo k zdravniku.

Ledvični tumorji so razmeroma pogostni pri otrocih: 20 odstotkov vseh tumorjev zraste na ledvicah. Pri odraslih sodijo med redkeje bole. Pri moških zavzame 2 odstotka, pri ženskah 1,5 odstotka vseh vrst tumorjev. Nevarni so predvsem zato, ker dolgo ne dajejo nobenih bolezenskih znamenj; bolezen spoznamo šele takrat, ko je tumor že velik in ga ne moremo več uspešno pozdraviti.

Najpogostejše znamenje ledvičnega raka je krvavitev iz ledvic. Krvavitev je lahko močna, tako da že s prostim očesom opazimo rožnat, rjav, včasih celo izrazito krvav seč. Seč je lahko na videz normalen, pod mikroskopom pa vidimo premešano kri. Krvav seč se lahko pojavlja občasno, vsakih nekaj dni ali še redkeje. Krvni strdki v seču povročajo krče v sečevodu, ki jih bolnik občuti kot bolečine v ledjih. Bolečine lahko povzročajo tudi vnetje ledvic, ki se često pridruži ledvičnemu raku. Pritisk ledvičnega tumorja na črevesje povzroča včasih bolečine v trebuhu in prebavne motnje kot so bljuvanje, zapeka ali driska. Včasih ne najdemo nobenega od naštetih znamenj, bolnika privede k zdravniku hujšanje in slabokrvnost. Pri majhnem otroku neredko mati prva opazi ledvični tumor, ko pri kopropanju zatiplje bulo v trebuhu.

Za ugotavljanje ledvičnih tumorjev uporabljamo razne metode rentgenskega slikanja, kot so: slikanje ledvičnih časic (pielografija), slikanje ledvičnih žil (arteriografija) in slikanje ledvic v slojih (tomografija). Tudi preiskave z radioaktivnimi izotopi, scintigrafija in nefrografija, nam uspešno služijo pri ugotavljanju ledvičnega raka.

Včasih najdemo v seču odluščene rakave celice in v mikroskopsko preiskavo seča ugotovimo rakavo bolezen. Mnogokrat pa kljub vsem tem preiskavam ne moremo zanesljivo ugotoviti tumorja. Takrat je potrebna operacija in šele preiskava koščka tkiva, ki ga odvezamemo med operacijo, dokončno potrdi ali ovrže sum na raka.

Zdravljenje ledvičnega raka je uspešno le v primeru, če tumor z obolelo ledvico vred pri operaciji v celoti odstranimo. Obsevanje le zavre rast in zmanjša bolečine, ne more pa ledvičnih tumorjev trajno ozdraviti. Zasevke ledvičnega raka najdemo v pljučih, kosteh in jetrih. Ledvični rak pri otrocih, tako imenovani Wilmsov tumor, je možno dokaj uspešno zdraviti s kombinacijo operacije, obsevanja in citostatikov (tj. zdravil, ki zavirajo razmnoževanje rakastih celic) tudi v primerih, ko je bula že zelo velika in je ne moremo v celoti odstraniti.

Rak sečnega mehurja je pogostejši od ledvičnega. Pri moških med 50. in 70. letom zavzema 4 odstotke, pri ženskah pa 2 odstotka vseh tumorjev.

V primerjavi z ledvičnim rakom, kjer ne poznamo vzročnikov nastanka, vemo o nastanku raka na mehurju več. Pogosto obolevajo delavci, ki so zaposleni v industriji anilinskih barvil. Anilini, ki pridejo v telo najbrž z vdihavanjem, se razgradijo v betanafilamin in benzin. Ti dve snovi se izločata s sečem, pri čemer dražita sluznico mehurja in izzovejo rast tumorskih celic. Pogostnost raka na mehurju pri Egipčanih povezujejo s parazitom Schistosoma hematobium, ki povzroča v steni mehurja bolezen bilharziozo. Motnje v prenosu beljakovine triptofana so pogostne pri bolnikih z rakom

na mehurju. Tudi nikotin, zlasti kajenje cigaret kaže, da ima svoj delež pri nastanku tega raka. Obširne in resne raziskave so dokazale, da dolgotrajni kadilci v 50 odstotkih pogosteje zbolijo za rakom na mehurju kot nekadilci.

Zla tvorba se pogosto razvije iz nenevarnih izrastkov na mehurju, papilomov. Le-ti kot tudi pravi rak pogosto krvavijo. Krava voda se lahko pojavi le občasno, včasih samo vsakih nekaj mesecev. To je velikokrat za bolnika usodno, ker misli, da je seč le slučajno rdeče barve. Začetnega raka na mehurju pogosto spremlja vnetje, kar občuti bolnik kot tiščanje na vodo, pekoče bolečine pri mokrenju in tudi krče. Včasih se bolniku voda popolnoma zapre, drugič pa je ne more zadrževati.

Pri ugotavljanju raka na mehurju si največ pomagamo s cistoskopijo. Pri tej preiskavi uvedemo skozi sečno cev poseben optični instrument, s katerim lahko od znotraj pregledamo steno mehurja. Majhne izrastke lahko že ob samem pregledu odščipnemo ali odžgemo. Preiskava odstranjenega koščka in pa celice, ki jih že v 80 odstotkih dobimo v bolnikovem seču, zanesljivo potrdijo sum na raka.

Če je tumor še majhen, ga lahko z enim delom mehurja vred pri operaciji odstranimo ali pa vsadimo vanj vire radioaktivnega sevanja. Če je tumor velik, moramo včasih odstraniti ves mehur in sečevode napeljati v črevo ali v trebušno steno. Če se za operacijo ne odločimo ali če je tumor že zelo velik, in ga ni več moč operirati, ga lahko z dobrim uspehom obsevamo.

Vsaka najmanjša, tudi enkratna kri v seču, naj nam bo opozorilo, da je nekaj narobe. Lahko je vzrok temu tudi rak na ledvicah, na sečevodu ali mehurju. Naj nas strah pred morebitnim dolgim čakanjem pri zdravniku in neprijetnimi preiskavami ne zadrži doma! Le zgodnjega raka namreč lahko popolnoma ozdravimo in tako ohranimo največjo človeško dobrino, ZDRAVJE.

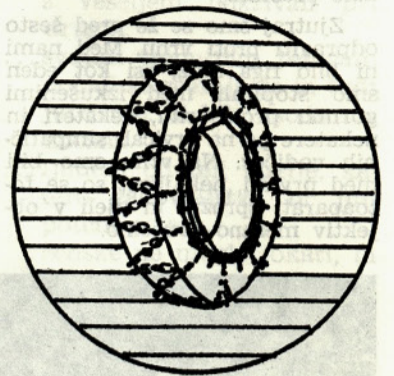
Prometni znak »Snežne verige«

Vitomir Rems, varn. ing.

V cestnem prometnem pravilniku o prometnih znakih na cestah, je bil med drugimi znaki objavljen tudi prometni znak II 39 »Verige za sneg« (Uradni list št. 20, leta 1975).

S tem zakonom se označujejo deli cestišč, na katerih morajo imeti motorna vozila, razen motornih koles, kadar je sneg, na pogonskih kolesih verige ali gume za sneg. Na tak prometni znak pa bomo pogosto naleteli na odsekih cest na gorskih prelazih, kot so: Podkorensko sedlo, Ljubelj, Jezersko, Pokljuka itd.

Prometni znak namreč prikazuje snežno verigo za sneg, ne prikazuje pa gume za sneg posebej, kot je uporaba dovoljena s pravilnikom. Iz prakse vemo, da zimska oprema, ki jo vozniki uporabljajo, v nobenem primeru ne ustreza cestnim pogojem in oviram, ki se pojavljajo na cestiščih, kjer je tak znak postavljen. Izvršeni testi verige za sneg so pokazali, da so snežne verige zaenkrat še vedno najboljše varno sredstvo v borbi s snegom. Zato voznikom svetujemo, da imajo v zimskem

času v prtljžniku vedno verige za sneg. Zadnje leto smo v tovarni izdelali zadostne količine kvalitetnih verig za sneg. Naša prizadevanja za izboljšanje kvalitete pa se bodo pokazala še letos. To bo nov tip snežne verige »RIVAL«, ki se posebno odlikuje v preprostem in hitrem načinu montiranja.

Prav montaža je bila namreč šibka točka dosedanjih modelov verig za sneg. Zato upamo, da bodo nove snežne verige kupci hitro sprejeli. Mi pa si moramo prizadevati, da bomo ustregli naraščajoči prodaji novega modela verig za sneg ob pravem času.

Spominsko slavlje v Meji, dolini na Pokljuki

V nedeljo, 19. sept. letos, je

bila ob deseti uri dopoldne spominska svečanost v Meji dolini na Pokljuki. Tu so točno pred petintridesetimi leti nemški policisti smrtno zadeli in pa dokončno raztrgali njihovi psi, predvojnega komunističnega revolucionarja, znanelega Andreja Prešerna iz Podhoma pri Gorjah. Rodil se je 7. decembra 1894. leta v Podhomu. Že pred drugo svetovno vojno je bil med prvimi revolucionarji in tudi trn v peti takratnim oblastem, bil je večkrat preganjan in je že okušal kratkatna politična taborišča. V juniju 1941 ga je nameraval gestapo aretirati pri delu v jeseniški železarni, bil pa je o tem pravočasno obveščen. Takoj je pobegnil in se pridružil partizanom na Poljanah nad Jesenicami in je tako postal prvi gorjanski partizan.

Andrej Prešeren je bil pred vojno vnet planinec in soustanovitelj planinskega društva,

občasno se je ukvarjal, kadar mu takratne oblasti niso dale zaposlitve, tudi s fotografiranjem. Bil je član in odbornik predvojnega Vzajemnosti in Svobode v Spodnjih Gorjah in obenem soustanovitelj obeh društev (po razpustu Vzajemnosti je nastala Svoboda).

Na tej svečanosti je o življenjski poti padlega revolucionarja in komunističnega govoril Janez Mandeljc iz Spodnjih Gorij, kako pa je prišlo do tega tragičnega dogodka pred petintridesetimi leti, je obudil spomine Andrejev soborec Janez Kocjančič-Božo iz Gorij. V kulturnem programu so sodelovali učenci osnovne šole Gorje z recitacijami, oktet upokojencev iz Jesenic in godba na pihala Veriga iz Lesc. Prisostvoval pa je tudi vod brigadirjev, ki so imeli spominski pohod iz Gorij skozi Staro Pokljuko do spominskega obeležja.

Svečanost je organizirala DPD Svoboda Gorje in je sovpadala v proslavo krajevnega praznika Gorij. Udeležba je bila še kar zadovoljiva, lahko pa bi bila še večja, če bi organizator poskrbel za boljše obveščanje in dal natančne napotke glede prevoza.

Grob prvoborca Andreja Prešerna je le deset minut peš hoje od dobre makadamske ceste v tem predelu mogočne Pokljuke in tako dostopen prav vsakomur. Andrej je ljubil planine in tudi smrt je našel v njih in še danes počiva v okrilju mogočnih smrek.

Ko so se vršili množični prekopi padlih borcev iz vseh krajev naše domovine v letu 1945, v letu svobode, Prešerna niso prekopali, kajti njegova žena Nežka in njegov brat Alojzij, sta izrazila željo, da naj počiva tam, kjer je smrtno zadet obležal.

Jože Ambrožič

Tretjič na Triglavu

Janko Kralj

Sindikalna organizacija Zelezarne Jesenice organizira vsako leto pohod v pogorje Julijcev. Seveda pa se večina članov združene podjetja Slovenske železarne udeležuje pohodov na Triglav.

Letošnji je bil že peti po vrsti. Člani našega kolektiva pa se za ta podvig ne odločajo masovno. Reči pa moram, da pri tem napredujemo, saj smo popravili prvotni rekord, namreč pred dvema letoma je bil na vrhu ob tej priliki en samcat član kolektiva Verige, naslednje leto pa se je to število povzpelo na sedem, ob zadnjem pohodu pa nas je bilo že 22. Upam, da bo v letu 1977 udeležba naših mnogo večja.

Letošnji udeleženci pa smo ubrali smer preko Pokljuke — Vodnikov dom — Planika skupno s člani kolektiva Plamen iz Kroke. Pohod ni bil težaven, tudi vremenski pogoji so bili ugodni, tempo hoje je bil umirjen, tako da je vsakdo od prisotnih z lahkoto premagoval vzpone. Zadovoljen sem bil, da sem smel prevzeti mesto vodje te skupine. To delo sem tudi opravljal v dobri veri, da vsi sledijo mojemu koraku. Na prvem počivališču začnem šteti ovčice, dva mi manjkata, kdo sta, sprva nisem ugotovil, šele potem, ko sem ostal sam. Manjka mi Ivan in ne preveč suhi Marjan. Kaj je z njima? Marjan je precej težak, zmeren v hoji, s primernim nahrbtnikom in ne more s tako naglico slediti ostalim. To razumem. Kaj pa Ivan? Vitek, visok, otovorjen z nahrbtnikom in to takšnim, da bi še šerpa v Himalaji odpovedal pokorščino ali pa bi postavil zahtevo, da se breme deli na dva.

Čakam v prisojnem rebro pod prelazom in gledam z daljnogledom v dolino. Ne enega, ne drugega še ni. Kmalu opazim postavo, podobno Marjanu, ob pogledu skozi leče ugotovim: to je on. Počakam ga. Marjan mi je povedal, da je Ivan za njim, nekje, da vsakih dvesto metrov sede in pokadi pipo, postavlja trinožec za fotografiranje, napravi nekaj posnetkov narave, potem pa gre zopet naprej. Nisem ga čakal, podvizal sem se za ostalimi. Pred Vodnikovo kočjo pa nekdo vprašuje, kdo smo in če smo vsi.

Ob dobri malici v Vodnikovi koči je stekla beseda o prehojeni poti in kako jo bomo ubirali naprej. Kaj hitro je bilo sklenjeno prijateljstvo med poklicnimi alpinisti in amaterji, ki so potem složno upogibali kolena do kočje pod Triglavom. Tudi nekaj tovara so prevzeli od nežnega spola.

Dom »Planika« nas je gostoljubno sprejel pod svojo streho, čeprav je bil že precej zaseden. Nagnetli smo se v jedilnico in se skušali udobno namestiti. Vsak po svoje si je skušal pridobiti naklonjenost natakariče, da bi mu postregla čim hitreje, toda v takem primeru je to skoraj nemogoče. S težavo smo uveljavili svoje zahteve in končno dobili tisto, kar nam je pripadalo. Zvečer je v koči postalo živahno. Toda, ubrano petje se je kmalu spremenilo v nekaj nedoločljivega. Tedaj pa nehote pomisliš, zakaj se v planinskih domovih ne obnašamo več tako kot nekoč. Ali moramo res tudi tu igrati »alkomanekene« v planinski preobleki. Tega verjetno v taki meri ne bi smeli dopuščati.

(Nadaljevanje na 12. strani)

(Nadaljevanje z 11. strani)

Gore, vrhovi so svet zase, človek, neprespan in utrujen, kaj lahko povzroči neljubo nesrečo ne samo sebi, pač pa tudi drugim. Naši udeleženci niso bili kamen spotike, kmalu smo se spravili spat v »karavlo« na skupna zelo ozka ležišča. Niso bila takšna kot doma, vendar se je noč dala prestati.

Zjutraj smo se že pred šesto odpravili proti vrhu. Med nami ni bilo figa mož, vsi kot eden smo stopicali med izkušenimi gorniki proti vrhu, nekateri in nekatere pa na vrhovi simpatici- nih vodičev. Na vrhu smo bili med prvimi, nekajkrat so se fotoaparati sprožili in ujeli v objektiv mešano družino.

Ob plesišču v Krmi

Tisti, ki so bili prvič na vrhu, so bili krščeni po vseh planinskih »murbazjih«, tudi dekleta temu niso ušla.

Spuščali smo se proti Kredarici, srečevanje je bilo pogosto, tako kot na kakem dalmatinskem korzu. Na Kredarici smo se okrepčali s čajem in malico, potem pa v dolino Krme. Nekateri so tožili: »Dolga je, dolga ta pot!« No, pa smo vseeno prišli v dogovorjenem času v dolino pod Debelo peč v prijazno okolje Doma železarjev.

Prav nam je prišla zelo počasi ukrivljena klobasa in zmerno ohlajeno pivo, saj smo pot prehodili dokaj hitro. Vsi smo se že zbrali, a našega Ivana še od nikoder. Zaskrbljeni smo bili in ugibali smo, kje tiči ta popotnik. Tedaj se pojavi zmerno »okrogel« fant, ki mu naši kaj radi poreko »Oli«, otovorjen z dvema

utrjene planince. Naš korenjak se je med nami zopet počutil kot doma in dejal: »V prihodnje bo moj nahrbtnik nadomestovala malo večja denarnica in torbica za malico, nič več ne bom jemal s seboj nepotrebne krame.«

Dober tek — nazdravje

Ko smo bili vsi zbrani, smo se pridno podali na plesišče. Najboljši plesalec je bil Urban, vrtel je dekleta kot Prešernov Povodni mož Urško.

Na prireditvenem prostoru je bilo prijetno, tu so se kovala nova poznanstva med železarji.

Vračali smo se ob poznih večernih urah.

Udeleženci smo se dogovorili, da se vsi udeležimo pohoda na Peco in tako še trdneje vežemo poznanstva s koroškimi železarji in ostalimi člani našega velikega kolektiva Slovenskih železarn.

Na ledeniku Valle Blanche

Grmenje postaja vedno glasnejše. Odrtnal se je serak. Močnejše se oprimem vrvi in z grozo pričakujem uničujoči »valjar« ledu in kamenja. Preživljava neskončno dolge trenutke. Nenaodoma šine izza skalne pregrade, nekoliko desno od naju, ogromen beli oblak, osvetljen z nešteti iskrami, ki jih krešejo kamniti drobci, ko udarjajo ob granitno steno. Le slabih trideset metrov od naju sva priča veličastnemu in obenem groznemu prizoru, ki nama še bolj načne, danes že tako precej skrhanu moralo. Še nekaj časa po tem, ko v steni spet zavladala popoln mir, se ne premakneva s svojih mest. Počasi se mi le vrne pogum in pokličem Janeza. Ko pride do mene, mu povem, da sva imela veliko srečo, ker se je podrlo v soseščini grapi, desno od »Hruške«. Ni videti najbolj pri močeh. Pravi, da se ga loteva slabost. Dogovoriva se, da bom jaz plezal naprej, on pa mi bo skušal po svojih močeh slediti.

Tako napredujeva nekaj vrvnih dolžin. Medtem se Janezovo stanje vedno bolj slabša. Vem, da se na njegovo varovanje ne morem več zanesti.

Na stojišču mu ponudim nekaj požirkov kave ter takoj nadaljujem. Razmišljam, kaj bi lahko bilo vzrok njegovi slabosti. Verjetno udarec kamna le ni bil tako nedolžen, kot je kazalo, ali pa se je morda zastrupil s pokvarjeno hrano?

Janez pride tokrat hitreje za menoj. Pove mi, da je bruhal in se sedaj počuti že bolje.

Spet se spomnim na uro. Pogled nanjo mi pove, da je že skoraj tri. Ozrem se v dolino proti bivaku. Vse je mirno. Nobenih lučk ni videti, ki bi oznanjale, da plezalci odhajajo na ture. Le kaj je narobe?

Na odgovor mi ni treba dolgo čakati. Na najinih razgretih obrazih kmalu začutiva prve snežinke. »Za vraga, samo še tega se je manjkalo,« jezno izustim. Nekaj časa oklevava. Razmišljava o spustu iz stene. Toda kmalu bo dan in spust v vpadnici serakov bi bil morda še bolj tvegan kot vzpon. Če nadaljujeva, tvegava, da naju plazovi pometejo iz stene.

Pri najini končni odločitvi nama na srečo pomaga vreme. Na nebu se spet zasvetijo zvezde, torej naprej.

Strmina postaja vedno hujša. Bližava se ogromnemu ledenemu odlomu. Čim bliže sva mu, tem bolj občutiva njegovo »težo«.

Poskušava čim hitreje priti iz nevarnega območja. Toda ko se po vsakem raztežaju ozirava kvišku, se nama odpira vedno enak pogled. Zazdi se mi, da lezeva počasi kot polža.

Sva že skoraj tik pod odlomom. Skušam ostati miren, ne oziram se več navzgor. Rad bi pozabil na nevarnost, toda brez uspeha. Stalno imam v mislih samo eno stvar, ledeni odlom.

Plezava skoraj »neslišno«, brez besed, da ne bi prebudila »spečega velikanca«.

Ko prvi sončni žarki prodrejo izza mogočne bariere oblakov na vzhodu, sva že izven nevarnosti.

ve, ki se daleč proti jugu izgubljajo v soparnih meglicah.

Ko se odžejava, naju za nekaj časa premaga spanec.

AD.: GRAND PILIER

Ob dveh popoldne se odprava proti vrhu. Peutereyski greben se koplje v sončnih žarkih. Gladka ledena površina se sveči kakor steklo. Led je izredno trd in dereze komajda prijemajo.

V Freneyskem stebru slišiva glasove. Gledava v njihovi smeri, toda nikogar ne opaziva.

Prične naju mučiti neznosna žeja. Pijače nimava več in tudi bombonov nama je že zmanjkalo.

Strmina nad nama je vedno krajša, globina pod nama narašča. Doseževa vrhni del grebena, iz katerega štrlijo posamezni granitni bloki.

Z olajšanjem se hočem uvesti na enega izmed njih in se nekoliko spočiti, ko v zadnjem hipu opazim, da se izmika izpod mene. Skoraj neslišno zdrsne iz svojega ležišča, se nekaj časa kotali naravnost po grebenski rezi, po kateri sva prišla pred nekaj minutami, kakor se ne bi mogel odločiti, po kateri strani bi zdrvel v dolino.

Nazadnje ga le zanese v desno in z glasnim tručem, podirajoč pred seboj vse, kar se mu nastavi na pot, se odvali na Freneyski ledenik. Z Janezom se nemo pogledava. Preveč sva že utrujena, da bi se še vznemirjala zaradi takšnih »malenkosti«.

Pospešiva korak in pod seboj pustiva še zadnje metre grebena. Odpre se nama pogled proti vrhu. Na njem opaziva tri postave. Morda so prijatelji, ki so zjutraj odšli plezat Brenvo. Čim bliže sva vrhu tem močnejši postaja veter, ki piha od zahoda. Tri postave so še zmeraj na vrhu. Še zadnja vzpetina in na vrhu sva.

Prijatelji naju sprejmejo s konzervo kompota. Kljub viharju, ki divja okoli nas, jo v trenutku izprazniva.

Takoj zapustimo vrh, kajti sonce že izginja za obzorjem in od zahoda se nam bližajo temni oblaki.

Kmalu smo pri bivaku. Komaj se oči privadijo njegove temne notranjosti, že se okoli njega razbesni silovito neurje. Zunaj sneži, se bliska in grmi.

Opomba: z Janezom Reberškom (AO Radovljica) sva 7. do 8. avgusta 1976 opravila prvo ponovitev Japonske smeri v severni steni Grand Pilier d'angle (Mt. Blanc). Višina stene je 1100 m, naklonina 50—75 stopinj, čas plezanja 15 ur. Smer sta prvi preplezali Japonki Inue in Matsumi 29. julija 1974.

Aktualne teme

Ali veste, zakaj v gostinskih lokalih in tudi v domačih kuhinjah zadnje čase vse bolj poredko vidimo dunajski ali pariški zrezek, da angleškega ali bifteka ne omenjamo?

Zato, ker se je povečala carina.

Mož, ki je po večurnem sestanku v tovarni, živahno sodeloval pri oblikovanju stabilizacijskih ukrepov, po končanem delu zavije v gostilno na dva deci. Ko pride domov nekoliko pozneje kot navadno, mu žena predloži domači stabilizacijski program, ki pravi:

Glede na pospešene krizne tokove, vplive uvožene inflacije, struktura neskladja ekonomskih faktorjev in odsotnosti koncentracije akumulacije, boš imel danes za zamujeno kosilo, ki bo obenem tudi večerja, postan krompir brez mesa.

Grand pilier D'angle — japonska smer

Zvone Andrejčič

Ko ob šestih zvečer zapuščava varno zavetje bivaka na sedlu Trident, naju ljudje z začudenjem opazujejo. Njihovi vprašujoči pogledi naju spremljajo vse dotlej, dokler naju ne zakrije rob sedla, s katerega se bova spustila v vznožje stene. Spuščava se po strmih pobočju, pokritem z debelo plastjo grušča, ki hrešči, se kotali in drobi pod ostrimi zobmi derez.

Nad nama zamolklo zabobni. Zdrzneva se in oba hkrati pogledava navzgor. Proti nama se z oglušujočim tručem vali velik bolvan, ki proži za seboj pravi plaz kamenja vseh mogočih velikosti in oblik. S hitrostjo, ki je je verjetno človek zmožen le v trenutkih, ko se bori za svoje življenje, se poženev na stran, da bi se izognil smrtonosni toči kamenja. Janez mi sledi, vendar nima sreče. Oster kamen mu prileti v glavo, tik nad ocesom. V trenutku mu obraz zalije kri, izgubi orientacijo in nemočen se ustavi. Zgrabim ga za roko in ga potegnem v stran na varno mesto. Kamenje zgrmi mimo naju na ledenik, kjer ga požre ledeniška razpoka.

Iz nahrbtnika vzamem povoj in Janezu obvežem ranjeno čelo. Krvavitev se mu ustavi.

Ob osmih zvečer doseževa podnožje stene. Okoli vrha Mt. Blanca se podijo oblaki. S tesnobo v srcu se ozirava proti ogromnim ledenim serakom, pod katerimi poteka najina smer.

Ob devetih vstopiva v steno. Prehod preko krajne peči je sila

tvegan in nevaren. Ozki trhli mostovi so edini možen prehod preko globokih ledeniških razpok. Srečno premagava to prvo zapreko. Nad nama se pne v višino strma ledena stena, ki je v spodnjem delu prekrita z drobnim kamenjem.

Dan že izgublja svojo moč, v steno se potihoma priplazi tema. Prižgeva si čelni svetilki. Vse do jutranje zarje bo najin svet omejen na majhen krog ledene površine, osvetljene od soja batrijske svetlobe.

Najina smer vodi počasi proti desni v dno globoke ledene grape, vrh katere se nekaj sto metrov nad nama boči ogromen ledeni odlom. Prav tako nama grozi enaka nevarnost tudi z leve strani. Kamorkoli se ozreva, povsod si gledava »iz oči v oči« z ogromnimi seraki. Ob vsakem poku ali sumljivem šumu se zdrzneva. Najini živci so napeti do skrajnosti. To nama pije moči in voljo.

Daleč pod seboj zaslišim slaboten glas: »Konec vrvi!« S cepinom izsekam v led drobno poličko in z olajšanjem za nekaj trenutkov spet stopim na celo površino stopal, ki so že utrujena od neprestanega plezanja na konicah derez.

Pogledam na uro. Pol enajstih je. Kako hitro beži čas, mislim sam pri sebi. Pokličem Janeza, naj pride za menoj, ko nekje nad menoj počni, kot bi ustrelil s topom. Hipoma se ozrem kvišku, toda v temi razločim le nejasne obrise ledenih odlomov.

Rekreacija

Po poletnih počitnicah in dopustih bomo z nastopom jeseni zopet pričeli z rednimi rekreacijskimi vadbami. Komisija za šport in rekreacijo bo tokrat poleg telovadbe, drsanja in kegljanja organizirala tudi redno dvakrat tedensko vadbo namiznega tenisa.

Z rekreacijsko telovadbo v novi telovadnici Osnovne šole Lesce smo pričeli že lani. Večina udeležencev je bila z vadbo zadovoljna. Zadovoljni smo bili z vaditeljem tovarišem Praprotnikom, saj je vedno znal poskrbeti, da je bil program pester in primeren starosti in fizični pripravljenosti posameznikov. Tako smo 5. oktobra, ko smo se zopet dobili v telovadnici OŠ, pravzaprav samo nadaljevali tako, kot smo pred poletjem nehali. Tudi sedaj je urnik približno isti — to je ob torkih in četrtek od 19.30 do 20.30 za ženske in od 20.30 do 21.30 za moške. Seveda je tudi vadiatelj ostal isti. Povem naj pa, da bomo veseli vsakega novega člana ali članice kolektiva, ki se nam bo pridružil.

V času rekreacijske telovadbe v avli pred telovadnico postavimo tudi nekaj miz za namizni tenis. Tako je čas vadbe namiznega tenisa isti. Medtem ko je telovadnica za moške in ženske posebej, ker so tudi vaje različne, je igranje namiznega tenisa vsak torek in četrtek od 19.30 do 21.30 za moške in ženske skupaj.

Začeli bomo tudi s kegljanjem. Tako kot lani bomo tudi letos ob petkih rezervirali za dve uri dve stezi na kegljišču doma upokojencev v Radovljici. Člani našega kolektiva bodo lahko kegljali ob petkih od 16. do 18. ure. To si-

cer ni veliko, vendar si več glede na razpoložljiva finančna sredstva ne moremo privoščiti.

Z rekreacijskim drsanjem bomo pričeli takoj, ko bo odprto umetno drsališče na Bledu. Skušali bomo dobiti isti termin kot lani, to je petek od 19.30 do 21. ure.

Letos bo cena najetja drsališča nekoliko višja kot lani, to je 750 din na uro. To zneso 4.500 din na mesec ali 22.500 dinarjev za pet mesecev. To pa je znesek, ki ga sindikalna organizacija ne more kriti v celoti. Letos smo se odločili, da uvedemo permanentne karte, ki naj bi jo člani kolektiva nabavili v začetku sezone zase, lahko pa tudi za svojce — družinske člane. Veljavne pa bi bile eno leto. Karta naj bi bila opremljena s fotografijo lastnika. Cena karte bo veljala celo sezono 1976/77 in bo za odrasle 50 din, za otroke pa 30 din. Mislim, da to ni pretirana cena, če upoštevamo, da bo veljal letos obisk v večernih urah na drsališču 15 din, za otroke pa 10 din. Razmišljali smo tudi o tem, da bi bilo drsanje brezplačno, vendar kot je že rečeno, za to nimamo denarja. V finančnem planu komisije za šport in rekreacijo za leto 1977 pa bomo vsekakor predlagali, da bi bilo drsanje kot oblika najbolj množične organizirane rekreacije v Verigi v prihodnji sezoni za člane kolektiva brezplačno.

Skušali se bomo dogovoriti tudi z Jesenicami, da bi z istimi kartami lahko drsali tudi na Jesenicah, v času seveda, ko je drsališče rezervirano za delavce Železarne. Seveda naj bi lahko ob petkih na Bledu drsali tudi Jeseničani.

V. F.

Športna tekmovanja

Kot vsako leto, je tudi tokrat komisija za šport in rekreacijo na tovariškem srečanju 4. septembra in na srečanju borcev teden kasneje pripravila športno zabavni program.

Na tovariškem srečanju Verigarjev so se bolj za šalo kot za res pomerile ženske v teku s pladnji, moški v tekmovanju s hoduljami, oboji pa v streljanju z zračno puško. Razpisano je bilo tudi tekmovanje v vlečenju vrvi, vendar se žal ni prijavila nobena ekipa.

Še najbolj resno je potekalo tekmovanje v streljanju z zračno puško. Razveseljivo je, da se je tekmovanja udeležilo tudi 5 žensk. Kljub temu, da so skoraj vse držale prvič puško v rokah, so dosegle kar solidne rezultate. Najboljša je bila Blejca Nika (75 krogov), druga Peternel Cirila (49) in tretja Srna Milena. Med moškimi je nastopilo 32 tekmovalcev, najboljši rezultat je dosegel Lotrič Franc (158), drugi je bil njegov brat Lotrič Ivan (150), tretji pa Lampe Albin s 142 krogi. Ekipno je zmagala skupina skupnih služb, druga je bila orodjarna itd.

Bolj privlačno za gledalce je bilo tekmovanje s hoduljami, saj umetnosti hoje na podaljšanih nogah ne obvlada vsak. Tudi na obratu, ko je bilo treba popiti steklenico oranžade, bi vsakomur prijalo kaj močnejšega. No, v odsotnosti lanskoletnega zmagovalca Dežmana, ki pa se je izkazal teden dni kasneje, je zmagal Čop Franc.

Precej zabave je bilo tudi z ženskim tekom s pladnji. Tekmovalke so morale preteči progo z ovirami s pladnjem in tremi kozarci vode v roki. Seveda so morale na cilj prinesiti polne kozarce vode. Ženske, pa tudi edini tekmovalci, ki je nastopal izven konkurence, so pokazale spretnost, ki bi jim jo zavidal marsikateri natak. Zmagala je, samo za sekundo pred drugo uvrščeno, Primožič Marica.

Tudi teden dni kasneje, ko so se v Krpino zbrali borci SZ, smo pripravili podoben program. Razumljivo je, da so tudi borci vzeli streljanje z zračno puško bolj zares kot ostala tekmovanja. Najbolje so se med ekipami odrezali Jeseničani, naši predstavniki pa so zasedli 5. mesto.

Tudi tekmovanje s hoduljami je pripomoglo k boljšemu razpoloženju na srečanju. Mnogim so hodulje delale precej težav. Tega ne bi mogli reči za zmagovalca Vinka Dežmana, saj je za celih 11 sekund prehitel drugouvrščena. Škoda je le, da mu je potem nekdo zasluženo nagrado, steklenico šampanjca, ukradel.

Najbolj razburljivo pa je bilo vsekakor tekmovanje v vlečenju vrvi. Tako glasne in zagrete publike bi bil vesel tudi marsikateri nogometni prvoligaš. Nastopilo je pet ekip in pravi čudež je bil, da je vrv zdržala. Zmagala je ekipa Železarne Jesenice, ki je v finalu premagala

Ravenčane in Ljubljance. Naša ekipa žal ni nastopila.

OBČINSKO SINDIKALNO PRVENSTVO V PLOVANJU

Znano je, da je poglavitni cilj vseh Občinskih sindikalnih prvenstev množičnost. Zato smo tudi za letošnje tekmovanje v plavanju prijavi kar 41 plavalcev iz Verige. Žal se jih je tekmovanja udeležilo potem le 17. Verjetno je bila temu vzrok preložitve tekmovanja za en teden in razmeroma mrzla voda v bazenu v Radovljici. Dosegli smo kar lep uspeh, saj smo med 18 moškimi ekipami zasedli drugo mesto. Škoda je le, da nimamo uvrstitve med ženskami, saj v ekipi nismo imeli niti ene plavalke. Med posamezniki sta od naših najvidnejših uvrstitev dosegla Cilenšek Alojz in Mandeljc Tomaž, ki sta v svojih kategorijah zasedla prvo mesto. Z drugim mestom je solidno uvrstitev dosegla tudi štafeta 4 x 50 m prosto v postavi Cilenšek, Kolkaj, Mandeljc in Torkar.

Nestalno vreme je letos pokvarilo tudi plavanje za TRIM

značko. Za neuspeh akcije je poleg vremena kriva tudi slaba organizacija in propaganda, saj je kljub slabemu vremenu nekaj plavalcev le bilo pripravljeno skočiti v vodo, vendar organizatorjev (ZTKO) ni bilo od nikoder.

Pa še to. Znano je, da se vsa občinska sindikalna tekmovanja točkujemo po sistemu, ki upošteva poleg težnje za čimboljšo kvaliteto tudi množičnost. Skupno je tako do sedaj letos na občinskih sindikalnih prvenstvih v 7 športnih panogah nastopilo že 1060 članov sindikata iz 93 OOS občine Radovljica. V seštevku točk za uvrstitev OOS in KOOS za skupnega zmagovalca letošnjih sindikalnih športnih iger je trenutno naslednje stanje:

1. Iskra Otoče	662 točk
2. Elan Begunje	431 točk
3. Veriga Lesce	386 točk
4. Vezena Bled	373 točk
5. Sukno Zapuže	296 točk
6. GG Bled	224 točk
7. LIP Bled	120 točk
itd.	

V. F.

Nogomet v gorenjski podzvezi

Branko Humar

Nogometna prvenstva v vseh ligah so v polnem razmahu in tako so tudi nogometaši, ki tekmujejo v gorenjski podzvezi odigrali že polovico tekem jesenskega dela prvenstva. Značilnost letošnjega prvenstva je, da so vsa moštva zelo izenačena, favoritov skorajda ni mogoče določiti, moštva pa, ki so se vrnila iz višje lige v gorenjsko, se trenutno nahajajo na repu lestvice.

Tudi prvemu moštvu Lesc tokrat ne gre prav dobro. V času, ko to pišemo, so odigrali pet tekem, od tega so dvakrat zmagali, tri srečanja pa so izgubili. V prvem kolu so gostovali v Bohinju proti tamkajšnjemu moštvu. Domačini, ki tudi letos dobro igrajo in trenutno celo vodijo na lestvici, niso dovolili presenečenja, zmagali so z rezultatom 3:1. Leščani več kot častnega zadetka niso uspeli doseči. V drugem kolu so gostili doma moštvo Tržiča. Tekma je bila razburljiva. Gledalci so lahko videli šest zadetkov, štiri so dosegli Leščani, dva pa gosti. Zmaga domačinov 4:2 je bila po prikazani igri zaslužena. V tretjem kolu so Leščani igrali v Kranju s Savo. Naši so dobro začeli in bili v prvem polčasu boljše od domačinov. To svojo prednost so izrazili tudi z edinim zadetkom v prvem delu tekme. V drugem polčasu pa so domačini nekoliko uredili svoje vrste in tudi dvakrat potresli mrežo gostov, medtem ko letem ni uspelo več potresti nasprotnikove mreže. Tako je zmagala Sava z 2:1. Kot vedno je tudi tokrat vladalo v Lescah največje zanimanje za srečanje med Bledom in Lescami, ki je bilo tokrat v Lescah. Ob igrišču na Zači se je zbralo rekordno število navijačev obeh moštev, ki so bodrili svoje ljubljence. Zmagovalec tega srečanja je bilo moštvo Lesc, ki je zmagalo gladko z 2:0. Borba za zmago je bila tokrat neizprosna, včasih celo preostra, kjer so prednjačili igralci Bleda, ki so z grobo igro prislužili en rdeč in dva rumena kartona, tako da so morali del srečanja odigrati samo z desetimi igralci. Gledalci so tako imeli priliko gledati pravi »moški« nogomet. Peto kolo je prineslo Leščanom boleč poraz. Tokrat so nastopili nekoliko oslabljeni v Kranju proti Korotanu in doživeli hud poraz s 4:0. Po petih kolih vodi kot že rečeno nekoliko presenetljivo moštvo Bohinja, Leščani pa so nekje na sredini lestvice.

Tudi mladinci Lesc so trenutno odigrali pet prvenstvenih tekem. Bili pa so uspešnejši od njihovih starejših tovarišev. Kar štiri tekme so odločili v svojo korist in to nekatere z zelo vi-

sokimi rezultati, samo eno pa so izgubili. Najprej so se pomerili v Bohinju s tamkajšnjimi mladinci in zmagali s 3:1. Tako so se oddolžili domačinom za enak poraz, ki so ga doživeli člani. Drugo kolo je bilo zanje neuspešno, saj so jih na svojem igrišču v Lescah premagali mladinci Tržiča z 2:0. S Primoskim so v tretjem kolu zabeležili visoko zmago 5:1. Pravo katastrofo so v četrtem kolu doživeli mladinci Bleda v srečanju s krajevnim tekmečem Lescami, ko so izgubili kar z 8:0. Tudi v petem kolu so Leščani slavili visoko zmago, in sicer s Korotanom v Kranju. Zmagali so z rezultatom 6:0.

Pionirsko moštvo je že zaključilo jesenski del prvenstva. Kot mladinci, so tudi oni od petih srečanj štiri odločili v svojo korist, eno srečanje pa so izgubili. V prvem kolu so se pomerili z Bledom. Borba je bila ostra in izenačena. Leščani so bili nekoliko uspešnejši in zmagali z minimalno prednostjo 4:3. V jesenskem delu prvenstva so torej Leščani doživeli popoln uspeh v srečanju s svojim krajevnim nasprotnikom Bledom, saj so vsa tri moštva slavila zmago nad svojimi vrstniki. Tudi pionirji so v drugem kolu doživeli edini poraz, in sicer z Jesenicami s 3:1. V Bohinju so s tamkajšnjimi pionirji zmagali s 4:2. Najzdatnejšo zmago so zabeležili v naslednjem kolu s Triglavom, kjer je bil rezultat kar 12:0 v korist Leščanov. V zadnjem kolu so zabeležili spet tesno, vendar zasluženo zmago proti Naku s 4:3. Ob koncu jesenskega dela prvenstva so leški pionirji na drugem mestu na prvenstveni lestvici.

Če bi...

- ...imela narava toliko zakonov kot država, ne bi ji bilo mogoče vladati.
- ...bil nesmrten, bi iznašel smrt, da bi se mogel veseliti življenja.
- ...bili brez napak, jih ne bi z veseljem odkrivali pri drugih.
- ...svojim trenutnim težavam dodali še včerajšnje in tudi jutrišnje, bi bila usoda neznosna.
- ...ljudem odvzeli iluzije, katero zadovoljstvo bi jim potem ostalo.
- ...ženske ne mogle jokati, bi zblaznele ali pa umrle.
- ...se dala človeška ošabnost telesno upodobiti, bi bilo človeštvo pod njo pokopano kot mravljišče pod Mont Blancom.
- ...se trudili, da bi bili, kakršni naj bi bili, kot prikrivamo, kar smo, da bi bili lahko taki, kakršni smo, ne da bi morali sploh kaj prikrivati.
- ...bilo vse slabo, kar je bilo rečenega o ženah resnično, bi bile blizu dovršenosti.
- ...ne bilo moških, bi se ženske dobro razumele.

Ob odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem vija-karne in skupini rezkalnih avtomatov za darila in dobre želje.

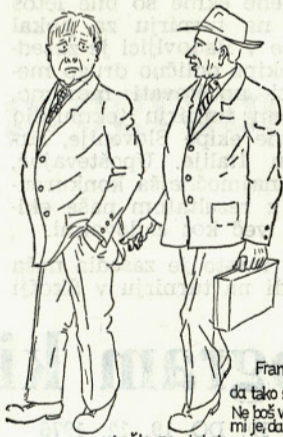
Vodstvu in sodelavcem pa želim še veliko uspehov pri nadaljnjem delu.

Ema Žohar

Vsem sodelavcem glavnega skladišča, nabavnega oddelka in komerciale se iskreno zahvaljujem za dragoceno darilo ob odhodu v pokoj.

Vsem skupaj pa želim še mnogo delovnih uspehov.

Ivanka Oman

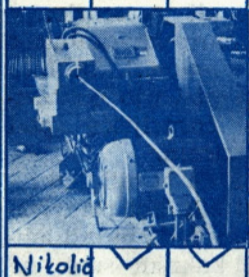

Franc-kaj ti je, da tako slabo izgledaš? Ne boš verjel, sanjalo se mi je, da sem nekaj težkega delal pa sem zelo utrujen.

NAGRADNA KRIŽANKA

Sestavi Puhar Marjan	Skand. izraz za smučarje	Neon Srednje veški jun.	Svež, čvrst	Medm. smeča	Bosan. m. ime	Hem. brana	Del. obraza	Igra z žogo			
Voščenka				Sin (angl.)				Kisik kajak klub Sloven			
Kateri		Italija Najmoč barva kart		Pritok Baltič jezera							
Iz Italije											
Horm. treb. Edo Darian 15. Erka			Rims. ka 50	Prir. dilnica Dušek			Stranaj G. Erka				
				Uprava javne varnosti	Največji hoteli na svetu		Tele. sna prevleka				
				Not. org.	Organ sluha Chaplin, žena		Tuje m. ime Luka v Izraelu				Površ. nskemen
			19. Erka								
			Slov. žel. M. ime								
Nikolija Vera		Reka v Angl. Jod			Tvarina Samo			Avstrija beg, umikanje	Eriko Sogla-Snika		Samo dejni stroj
Važno živilo Vrbe				Aloja Mozolj avica				Brster nje	Alida Valli Horsk rak		
								Lisik			
			Pogan	Začet. abecede Ne more govoriti	Jtolij. m. ime 2. samoj.				Vulkan na Filip. Belgija		
					Kalij	10. Erka	Br				
Prebiv. hrušk. pokrojine	Svajt. Zaimel Rims. 5				Abelov brat Palmer	Vodja konst. or.	Wasi razgled				Osebn. zaimek
Akademik Josip						Bivši predsed. ital. rep. Giacompe					

Balinarski uspehi v sezoni 1976

Železnjak Jože

Balinarski klub Lesce beleži letos zelo bogato žetev športnih trofej. Najuspešnejši je bil mladinec Kosi Slavko na mladinskem republiškem prvenstvu, saj je postal prvak republike. S tem uspehom si je zagotovil nastop na državnem prvenstvu in mesto v republiški reprezentanci.

Moštvene ekipe so bile letos uspešne, na turnirju za pokal Gorenjske v Radovljici je zasedla naša ekipa odlično drugo mesto, kajti upoštevati moramo, da na tem turnirju tekmujejo zelo močne ekipe Slovenije, Hrvaške in Italije. Upoštevajoč, da je to najmočnejša konkurenca, smo z rezultatom naše ekipe lahko več kot zadovoljni.

Drugo mesto je zasedla naša ekipa tudi na turnirju v Skofiji

Loki, tudi tu so nastopile zelo močne ekipe iz gorenjske in ljubljanske regije.

Zelo uspešni so bili tudi naši fantje na turnirju na Reki, saj so bili deležni posebne pozornosti s strani gostitelja, to je BK »Mario Gomari«, kakor tudi s strani konkurenčnih ekip.

Naše ekipe tekmujejo skoraj po vsej Sloveniji in Hrvaški. Povsod dosegajo visoke rezultate, povsod so zelo dobro sprejete, kar dokazujejo številni pokali in diplome. Minili so časi, ko smo bili bolj za število na turnirjih, sedaj spada BK Lesce med renomirane klube na Gorenjskem in v Sloveniji. Naše ekipe so tudi dobro opremljene, v vsakem času lahko pošljemo na tekmovanje 6 ekip v popolnoma enakih dresih, torej v ena-

kih hlačah in majicah z našo oznako BK Lesce.

Klub je tudi z rekviziti sorazmerno dobro opremljen, saj vrednost opreme znaša ca. 25.000 dinarjev. Število članstva v klubu nenehno raste, sedaj je na seznamu kar 109 članov. Igrišča so vedno dobro urejena in razsvetljena ter vsak dan polno izkoriščena. Vsi, razen petih članov kluba, so člani kolektiva Tovarne verig in stanujejo v Lescah.

SINDIKALNO TEKMOVANJE V BALINANJU

Sindikavno prvenstvo Slovenskih železarn je bilo letos v Štorkah v zelo lepem športnem ambientu. Turnir je bil posvečen

KRIŽANKA

Reševalcem nagradne križanke bodo razdeljene tri denarne nagrade: 100, 60 in 40 dinarjev.

Rešitve pošljite uredništvu do 28. oktobra 1976

Za križanko objavljeno v VERIGI, št. 4 od 15. septembra 1976 smo dobili samo 11 rešitev. Nagrade so dobile: Prvo 100 din BEZNIK Jožica, TOZD Vijakarna, drugo 60 din, MAROLT Mira in tretjo TONEJC DORA iz TOZD Verigarna.

tudi otvoritvi novozgrajenih igrišč.

Tekmovanje je potekalo v zelo dobrem razpoloženju vseh ekip, zato je poskrbel prireditelj Železarna Store z lepim uvodnim nagovorom. Prvo mesto je pripadlo ekipi Železarne Jesenice, drugo mesto ekipi Tovarne verig Lesce, tretje mesto ekipi TOVIL Ljubljana in četrto mesto ekipi Železarne Store.

Gostitelju se v imenu sindikalne konference TVL zahvaljujem za izredno gostoljubje in dobro postrežbo.

Na občinskem sindikalnem prvenstvu v Radovljici je bila izbrana ekipa Tovarne verig Lesce, ki je zastopala občino Radovljica na medobčinskem balinarskem turnirju v Kranju. Naša ekipa je zasedla drugo mesto, prvo je tudi tu pripadlo ekipi Železarne Jesenice, tretje pa ekipi Tekstilindusa Kranj. Na občinskem sindikalnem turnirju sta nastopili kar dve naši ekipi. Zasedli sta drugo in tretje mesto. Športna sreča jih je zapustila v samem finalu, kjer so imeli več sreče upokojenci iz Radovljice, ki so osvojili prvo mesto.

Sindikavno prvenstvo Tovarne verig je bilo na balinišču v Lescah. Tekmovanje je potekalo v prijetnem razpoloženju, močno je bila izražena družabnost in športna navdahnjenost članov kolektiva.

Po zelo ostri borbi so se uvrstile ekipe:

1. TOZD kovačnica I.
2. TOZD vijakarna
3. TOZD vzdrževanje
4. Delov. skupnosti skup. služb
5. TOZD kovačnica II.
6. TOZD verigarna

Prvenstva se ni udeležila ekipa TOZD orodjarna, ki je lanskega leta, manjkala je tudi ekipa TOZD sidrne verige. Upamo, da se bodo v naslednji sezoni odzvali tudi ostali.

Po ekipnem tekmovanju je bilo tekmovanje v zbijanju. Vsaka TOZD je lahko prijavila po dva zbijalca, tako je bilo prijavljenih 13 zbijalcev.

Prvo mesto je osvojil Macuh Janez + 250 točk, drugo mesto Jerman Stane — 20 točk, tretje mesto Raspert Jernej — 30 točk.

VERIGA je glasilo delovne organizacije Slovenske železarn — Tovarna verig Lesce. Ureja ga uredniški odbor: Niko Bulut — urednik, Jože Ješe — odgovorni urednik, Malči Brenci in Franc Ankerst. Fotografška oprema: Miha Pold. Tisk: Tiskarna Ljubljana.

Glasilo je po 7. točki 36. člena Zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Ur. list SFRJ, št. 33/72) in mnenju sekretariata za informacije SRS, prosto plačila prometnega davka.

ZAHVALE

Ob tragični izgubi dragega moža in očeta MAVRINEC FRANCA, se iskreno zahvaljujem njegovim sodelavcem iz TOZD Verigarna in sindikalni organizaciji za podarjeno cvetje in denarno pomoč, vodji TOZD Verigarne, tovarišu Košnik Bogomilu, za poslovilne besede in godbi DPD Svoboda Lesce za spremstvo na pogrebu.

Zalujoči žena Ana in hčerka Marja

Ob smrti mojega očeta, se zahvaljujem sodelavcem iz konstrukcijske delavnice za venec in denarno pomoč.

Franc Rozman

Ob boleči izgubi moje ljube hčerke VANDE BENEDIK, se iskreno zahvaljujem vsem, ki so z menoj sočustvovali, mi izrekli sožalje, darovali cvetje ter jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti v prerani grob.

Posebej se zahvaljujem tehničnemu sektorju in sostanovalcem za venec in denarno pomoč.

Zalujoča mami z možem

Ob smrti očeta BREGAR FRANCA, se vsem najlepše zahvaljujem za izrečeno sožalje, podarjeno cvetje in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Franc in Simona

Ob britki izgubi moje drage tete Angele Hrovat, se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem iz vijakarne za izrečeno sožalje in podarjeni venec.

Kristina Hrovat

Program kina Radovljica

OD 15. 10. DO 19. 12. 1976

DOKLER TE NE UBIJEM, amer. barvni film, 15. 10. ob 20. uri, 16. 10. ob 18. uri
ČARLI GASILEC, ameriški zabavni film, 17. 10. ob 10. uri matineja, 18. 10. ob 20. uri
YAKUZA, amer. barvni film, 16. 10. ob 20. uri, 17. 10. ob 18. uri
VIVA PANČA VILA, špansko-angleški barvni film, 17. 10. ob 16. uri in 20. uri, 23. 10. ob 18. uri
BEDUINKA V RIMU, egiptovski barvni zabavni film, 19. 10. in 22. 10. ob 20. uri, 24. 10. ob 16. uri
GROM V AVTOBUSU, angleški barvni zabavni film, 21. 10. ob 20. uri, 24. 10. ob 10. uri
POROČILO O UMORU, ameriški barvni film, 23. 10. ob 20. uri, 24. 10. ob 18. uri
ODREŠITEV, ameriški barvni film, 24. 10. in 26. 10. ob 20. uri, 30. 10. ob 18. uri
OKOVANI ŠOFERJI, jugoslovanski barvni vojni film, 25. 10. ob 20. uri, 27. 10. ob 20. uri

ŠAFTOV VELIKI PODVIG, am. barv. film, 28. 10. ob 20. uri
MESTO SANJ, zahodno nemški barvni film, 29. 10. ob 20. uri, 31. 10. ob 18. uri
KOCKA JE PADLA, amer. barv. film, 30. 10. ob 20. uri, 31. 10. ob 16. uri
DOGODEK V AVTOKAMPU, francoski barvni film, 31. 10. in 2. 11. ob 20. uri
KRVOLOČNI VOLK, sovjetski barvni film, 31. 10. ob 10. uri
V ZMAJEVEM GNEZDU, amer. hong-konški barv. film, 1. 11. ob 18. uri, 3. 11. ob 20. uri
DON JE MRTEV, amer. barvni film, 1. 11. in 5. 11. ob 20. uri, 6. 11. ob 18. uri
POLICIJSKI KOLT, japonski barvni film, 6. 11. ob 20. uri, 7. 11. ob 18. uri
THOMAS, francoski barvni film, 7. 11., 9. 11. in 13. 11. ob 20. uri
POVELJNIK SREČNE ŠČUKE, sovjetski barvni film, 7. 11. ob 10. uri

NIAGARA, amer. barvni film, 10. 11. in 13. 11. ob 20. uri, 14. 11. ob 18. uri
DIABOLIK, amer. barvni film, 11. 11. ob 20. uri
LASSIE SE VRAČA, amer. barv. film, 12. 11. ob 20. uri, 13. 11. ob 18. uri, 14. 11. ob 10. uri
GODZILA PROTI MEGALONA, japonski barvni film, 14. 11. ob 16. in 20. uri, 16. 11. ob 20. uri
OD PRAVICE DO RESNICE, italijanski barvni film, 15. 11. in 17. 11. ob 20. uri, 20. 11. ob 18. uri
TRIJE NEPREMAGLJIVI V TOKIO, zah. nemško italijanski barvni film, 18. 11. ob 20. uri
KDO STE FANTOZI, italijanski barvni film, 19. 11. ob 20. uri, 21. 11. ob 16. in 20. uri
ČLOVEK IMENOVAN GENON, ameriški barvni film, 20. 11. in 23. 11. ob 20. uri, 21. 11. ob 18. uri
JUNAKI RISANEGA FILMA, amer. barvni risani film, 21. 10. ob 10. uri

KRATEK STIK, amer. barvni film, 22. 11. in 24. 11. ob 20. uri, 27. 11. ob 18. uri
IZ POD TE UČKE GORE, jugoslovanski barv. vojni film, 25. 11. ob 20. uri, 28. 11. ob 16. uri
KAPETAN SLOTER, amer. barv. film, 26. 11. ob 20. uri, 27. 11. ob 18. uri
TOM SOJER, angleški barvni film, 28. 11. ob 10. uri
ČLOVEK Z ZLATO PIŠTOLO — JAMES BOND, amer. barvni film, 27. 11. in 30. 11. ob 20. uri, 28. 11. ob 18. uri
PAPIRNATI TIGER, amer. barv. film, 28. 11. in 30. 11. ob 20. uri, 29. 11. ob 18. uri
ŠTIRI DNI ZA MAŠČEVANJE, italijansko španski barv. film, 29. 11. ob 20. uri, 30. 11. ob 18. uri
OLSENOVA TOLPA, danski barvni zabavni film, 1. 12. in 2. 12. ob 20. uri, 5. 12. ob 16. uri
GOLGO 13, japonski barvni film, 3. 12. in 5. 12. ob 20. uri, 4. 12. ob 18. uri

12. in 7. 12. ob 20. uri, 5. 12. ob 18. uri
BOMBAŠI, jugoslovanski vojni film, 5. 12. ob 10. uri
POSLEDNJI JUNAK, ameriški barvni film, 6. 12. in 8. 12. ob 20. uri, 11. 12. ob 18. uri
NORA DIRKA, amer. barvni film, 9. 12. ob 20. uri, 12. 12. ob 10. uri
INSPEKTOR BRANNICAN, am. barvni film, 11. 12. ob 20. uri, 12. 12. ob 18. uri
KALIFORNIJSKI POKER, am. barvni film, 10. 12. ob 20. uri, 12. 12. ob 16. in 20. uri
PRVA SPOKOJNA NOČ, amer. barvni film, 13. 12., 16. 12. in 19. 12. ob 20. uri
MAŠČEVALEC IZ BELFASTA, amer. barvni film, 14. 12. in 17. 12. ob 20. uri, 19. 12. ob 18. uri
SARAJEVSKI ATENTAT, jugoslovanski barvni film, 15. 12. in 18. 12. ob 20. uri, 19. 12. ob 16. uri
VELIKA ATRAKCIJA, sovjetski barvni film, 18. 12. ob 18. uri, 19. 12. ob 10. uri